

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XXIIII. De charitate in comparatione ad subiectum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

ta, nisi referatur ad finale, & perfectum bonū. Et sicut hoc simpliciter uera uirtus sine charitate cō nō pōt. A D P R I M U M ergo dicendum, q̄ actus alicui? charitate carentis pōt esse duplex. Vnus quidem sicut hoc, q̄ caritate caret, ut potest cum facit aliquid in or-
114. c. 3. 10. 7.
q. 10. ar. 4. &
1. 2. q. 8. ar.
2. & 2.

line ad id, per quod caret charitate. Et talis actus sē-

per est malus, sicut Aug. * dicit in 4. contra Iulianū,

q̄ actus infidelis, in quantum est infidelis, semper est

peccatum, etiam si nudū operat, uel quicquid aliud

huiusmodi faciat, ordinans ad finē sue infidelitatis.

Altius autem potest esse actus charitate carentis non

secundum id, q̄ charitate caret, sed secundum quod

habet aliquo d' aliud donum Dei, vel fidem, vel spē,

vel etiam natura bonum, quod non totum per pec-

catum tollitur, ut supra dictum * est. Et secundum

hoc sine charitate potest quidem esse, aliquis actus

bonus ex suo genere, non tamen perfecte bonus, q̄a

debet debita ordinatio ad ultimum finem.

A D S E C U N D U M Dicendum, q̄ cum finis se ha-

beat in agibilibus, sicut principiū in speculabilibus,

sicut non potest esse simpliciter vera scientia, si desit

recta estimatio de primo & inde monstrabilis princi-

pio: ita non potest esse simpliciter vera iustitia, aut ve-

ra castitas, si desit ordinatio debita ad finem, qua est

per charitatem, quantumcumq; aliquis se recte cir-

ca alia habeat.

A D T E R T I U M Dicendum, quod scientia, & ars

de sui rōne important ordinem ad aliquod particu-

lae bonum, non autem ultimum finem humanae

vitae, sicut uirtutes morales, quae simpliciter faciunt

hominem bonum, ut supra dictum * est: & ideo nō

est similiis ratio.

In corp. 22.
& 3. q. 57. 2c
q. 66. 21. 7.

Super quest. tertie ar-
ticulūm etiam.

I N ar. 8. aduerte q̄ uirtutes aliae, ut
Supra q. 4.
ar. 3. & 3. 4.
23. q. 3. ar. 1.
q. 1. & di. 2.
q. 2. ar. 4. q. 2.
2c ueni. q. 14.
att. 3. & uie.
q. 2. ar. 8.

ex supradictis pa-
ter, duplicitate sumi-
posunt. Primo, ut
lunt uirtutes in pro-
prio genere, & sic cha-
ritas non est eam
forma, respetu intel-
lectualium nullam
(proprie loquendo.) Ita forma.
Alio ergo modo su-
muntur, ut sunt uirtu-
tes simpliciter apud
theologum. Et sic
quia habent quid
int. uirtutes in ordi-
nante omnium uirtutum
actus in fine in ultimum
simpliciter: ergo
charitas non est forma
exemplaris aliarū virtutū, q̄a si-
oportet, q̄ aliae uirtutes essent
eiusdem speciei cum ipsa. Simili-
ter ēt nō est forma essentialis aliarū
virtutū, q̄a nō distingueret ab aliis:
ergo nullo mō ē forma uirtutū.
¶ 2 Præt. Charitas comparat ad
alias uirtutes ut radix & funda-
mentum, sicut illud Ephes. 3. In charita-
te radicata & fundata. Radix autem,
vel fundamentum non hēt rōne
forma, sed magis rōne materia,
q̄a ē prima pars in generatio: ergo
charitas non est forma uirtutū.
¶ 3 Præt. Forma, & finis, & effi-
cīēs nō coincidunt in idē numero
ut patet in 2. Physi. sed charitas dī
finis, & mater uirtutum ergo nō
debet dici forma uirtutum.

SED CONTRA cft, q̄ Ambr. dicit charitatē cō formā uirtutū.

R E S P O N S U M Dicendum, q̄ in mo-
ralib. forma actus attendit princi-
paliter ex parte finis: cuius rō est,
quia principium moralū actū
est uoluntas, cuius obiectū, & quasi
forma, est finis. Semper autem for-

ma actus consequitur formā agē-
tis: vnde oportet q̄ in moralibus
id quod dat actui ordinem ad fi-
nem, det ei & formam. Manifeliū
est autem secundum prædicta, *
q̄ per charitatē ordinantur actus
omnium aliarum virtutum ad ul-
timū finem. Et secundum hoc
ipsa dat formam actibus omnīū
aliarum virtutum: & pro tanto di-
citur esse forma virtutum. Nam & ipsa
cuntur in ordine ad actus formatos.

A D P R I M U M ergo dicendum, q̄ chari-
tate esse forma aliarum virtutum non quidem
plater, aut essentialiter, sed magis effectu-
tum, scilicet omnibus formam impo-
nendum * prædictum.

A D S E C U N D U M dicendum, q̄ chari-
tate paratur fundamento & radici, in quantum ex-
stentiantur, & nutritur omnes aliae uirtu-
tes secundum rationem, quā fundamen-
tum rationem cauē materials.

A D T E R T I U M dicendum, quid di-
citur finis aliarum virtutum, quia omnes
estes ordinant ad finem suum. Et quia mater
se concipit ex alio, ex hac ratione dicimus
utrum virtutum, quia ex appetitu finis vim
actus aliarum virtutum, imperando pio-

QVAESTIO XXIII.

De charitatis subiecto, in duodecim arti-
culis.

DE INDE considerandum est dī
in comparatione ad subiectum.
Et circa hoc queruntur
Primo, Vtrum charitas sit in volumen
in subiecto.

¶ Secundo, Vtrum charitas causatur in
actibus præcedentibus, vel ex infusione.
¶ Tertiō, Vtrum infundatur secundum
naturalitum.

¶ Quartō, Vtrum augetur in habente.
¶ Quintō, Vtrum augetur per additionem.
¶ Sextō, Vtrum qualibet actu augetur.

¶ Septimō, Vtrum augetur in infinitum.
¶ Octauō, Vtrum charitas via posit ei-
re possit.

¶ Nonō, De diuersis gradibus charitatis.
¶ Decimō, Vtrum charitas posit dimi-
nuatur.
¶ Undecimō, Vtrum charitas temel habet.
¶ Duodecimō, Vtrum amittatur per
peccati mortalis.

ARTICULUS PRIMUS.

Vtrum voluntas sit subiectum charitatis.

K A D P R I M U M sic procedit. Videtur
voluntas non sit subiectum charitatis. nam amor quidam est: sed amor secundum
sophum est in concupiscenti: ergo charitas
concupiscenti, & non in voluntate.

¶ 2 Præt. Charitas est principis finis
supra dictum † est: sed subiectum inten-
tione ergo videtur quod charitas sit in ratione
voluntate.

¶ 3 Præt. Charitas se extendit ad omnes nos,
secundum illud 1. ad Corin. v. 1. Omnes
in charitate fiant: sed principiū humanum

A est liberum arbitrium. ergo uidetur quod charitas maximè sit in libero arbitrio, sicut in subiecto, & non in voluntate.

S E D C O N T R A est, quod obiectum charitatis est bonum, quod eriam est obiectum voluntatis. ergo charitas est in voluntate sicut in subiecto.

R E S P O N S O. Dicendum, quod cùm duplex sit appetitus, sensitus scilicet & intellectus, qui dicitur voluntas, ut in 1.* habitum est, utrumque obiectum est bonum, sed ⁴ diuersimode. Nam obiectum appetitus sensitivus est bonum per sensum apprehensum: obiectum ⁴ uero appetitus intellectivus, uel voluntatis, est bonum sub communione boni, prout est apprehensibile ab intellectu. Charitatis autem obiectum non est aliquod bonum sensibile, sed bonum diuinum, quod solo intellectu cognoscitur. Et ideo charitatis subiectum non est appetitus sensitivus, sed appetitus intellectivus, id est, voluntas.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod concupisibilis est pars appetitus sensitivus, non autem appetitus intellectivus, ut in * lostensum est: uero amor, qui est in concupisibili, est amor sensitivus boni. Ad bonum autem diuinum, quod est intelligibile, concupisibilis se extenderet non potest, sed sola voluntas. Et ideo concupisibilis, subiectum charitatis esse non potest.

A D S E C U N D U M dicendum, quod voluntas etiam secundum Philosophum in 3.* de Anima, in ratione est: & ideo per hoc, quod charitas est in voluntate, non est aliena a ratione. Tamen ratio non est regula charitatis, sicut humanarum uirtutum, sed regulat a Dea sapientia, & excedit regulam rationis humanae, secundum illud Ephe. 3. Supereminentem scientiam charitatem Christi. Vnde non est in ratione sicut in subiecto, sicut prudentia, neque sicut in regulante, si cui iustitia, vel temperantia: sed solum per quandam affinitatem uoluntatis ad rationem.

A D T E R T I U M dicendum, quod liberum arbitriū non est alia potentia a uoluntate, ut in 1. dictum est: & tamen charitas non est in voluntate secundum rationem lib. arbitrii, cuius actus est eligere. Elec̄tio n. estorum, quae sunt ad finem: voluntas autem est ipsius finis, ut dicitur in 3. Ethi. Vnde charitas, cuius obiectum est finis ultimus, magis debet dici est in voluntate, quam in libero arbitrio.

ARTICVLVS II.

Vtrum charitas caufetur in nobis ex infusione.

A D S E C U N D U M sic proceditur. Videtur, quod charitas non caufetur in nobis ex infusione. Illud enim quod est commune omnibus creaturis, naturaliter hominibus inest: sed sicut Dion. dicit in 4.c. de Diu. no. Omnis diligibile & amabile est bonus diuinum, quod est obiectum charitatis. ergo charitas inest nobis naturaliter, & non ex infusione.

¶ 1 Præt. Quāto aliquid est magis diligibile, tanto facilius diligitur: sed Deus est maximè diligibilis, cui sit summe bonus. ergo facilius est ipsum diligere, quod alias ad alia diligenda non indigemus aliquo habitu infuso. ergo nec etiam ad diligendum Deum. **¶ 2** Præt. Apostolus dicit 1ad Tim. 1. Finis præcepti est charitas de corde puro, & conscientia bona, & si de non fide: sed haec tria pertinent ad actus humanos. ergo charitas caufatur in nobis ex actibus preceptibus, & non ex infusione.

S E D C O N T R A est, quod Apostolus dicit Ro. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.

R E S P O N S O. Dicendum, quod sicut dictum est. Charitas est amicitia quadam hominis ad Deum, fundata super communicationem beatitudinis aeternæ. Hec autem communicatio non est secundum bona naturalia, sed secundum dona gratitiae aqua, ut dicitur. Ro. 6. Gratia Dei, uita eterna. unde & ipsa charitas facultatem naturae excedit. Quod autem excedit naturam facultatem, non potest esse neque naturale, neque per potentias naturales acquisitum: quia effectus naturalis non transcendit suam causam. Vnde charitas non potest neque naturaliter nobis inesse, neque per vires naturales est acquisita, sed per infusionem a Spiritu sancti, qui est amor Patris & Filii, cuius participatio in nobis est ipsa charitas caufata, sicut supra dictum est.

B **A D P R I M U M** ergo dicendum, quod Dionysius loquitur de dilectione Dei, quæ fundatur super communicationem naturalium bonorum: & ideo naturaliter omnibus inest: sed charitas fundatur super quadam communicatione supernaturali: unde non est similis ratio.

A D S E C U N D U M dicendum, quod sicut Deus, secundum se, est maxime cognoscibilis, non tamen a nobis propter defectum nostræ cognitionis, quæ dependet a rebus sensibiliibus: ita & Deus in se, est maxime diligibilis, in quantum est obiectum beatitudinis. Sed hoc modo non est maxime diligibilis a nobis, propter inclinationem affectus nostri ad uisibilium bona. Vnde patet, quod ad Deum maxime diligendum hoc modo, necessaria est quod nostris cordibus etiam charitas infundatur.

A D T E R T I U M dicendum, quod cum charitas dicitur in nobis procedere ex corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, hoc referendum est ad actum charitatis, qui ex premisis excitat. Vel etiam hoc dicitur, quia huiusmodi actus disponunt hominem ad recipientum charitatis infusionem. Et similiiter etiam dicendum est de eo, quod Aug. * dicit, & timo introducit charitatem: & de hoc quod dicit in glo. † Matth. 1. quod fides generat spem, & charitatem.

ARTICVLVS III.

Vtrum charitas infundatur secundum capacitatem naturalium.

¶ 1 Super quæst. uiginti
magistrorum articulū
tertium.

A D T E R T I U M sic proceditur. Videtur, quod charitas infundatur secundum capacitate naturalium. Dicitur. Matth. 25. quod dedit unicuique secundum propriam uirtutem: sed charitatem nullam uirtutem praedicit in homine, nisi naturalis: quia sine charitate nulla est uirtus, ut dictum est. ergo secundum quantitatem uirtutis naturalis si funditur homini charitas a Deo.

¶ 2 Præt. Omnia ordinatores adiuuicem secundum proportionem naturae primo: sicut uidemus, quod in rebus naturalibus forma proportionatur materia: & in donis gratitiae gloria proportionatur gratia: sed charitas, cum sit perfectio naturæ, comparatur ad capacitate naturalem, sicut secundum ad prium. ergo uidetur quod charitas infundatur secundum naturam capacitate.

In ar. 3. q. 2. 4. omis-
sis duobus primis,
dubium occurrit sim-
pliciter, & ad homi-
nem. Nam author in
primo sentent. dicitur.
Et 1. dist. 17.
q. 1. artic.
17. q. 1. ar. 8. mēlitat
charitatem secundum
conatum recipiēt.
Et ratio dicit, quod
cum charitas infun-
datur a Deo in crea-
tura rationali, ex par-
te ueriusque, scilicet
agentis, & recipientis
mensuratur. Au-
thor autem in corpo-
re articuli solam Dei
voluntatem mensuram
charitatis ponit.

¶ 3 Ad evidenter hu-
iis scito, quod du-
pliciter assignari pos-
tent causa quantita-
tis charitatis. 1. sim-
pliciter, & ex supposi-
tione. Si queritur
causa simpliciter, sic
est sola voluntas Dei
duobus singulis part-
ibus.

QVAEST. XXIII.

ARTIC. III.

Vult. Si queritur causa ex suppositione voluntatis diuina tanquam equaliter se habentis ad infusionem gratiae, sic causa quantitatis est conatus, seu dispositio proxima. Declaro singula: Quod n. c. similius quantitas charitatis sit sola voluntas diuina, & probatur in litera ex eo, q. charitas excedit totam naturam virtutem, & consequenter omnem eius conatum & dispositiōnēm. In cuius sanguinum infinita natura, humana, & ēt in anima secundum naturalem conditionem proportionata corpori affectui, quale est faminei iēsus, dedit Deus maiorem charitatem, quam suā premo angelo. Tam enim anima Christi, quam beata Virginis beator est effēnū ter omnibus angelis. Amplius. Cōna us ipse, cui commentariari ex parte recipiens dicitur charitas, non est conditūa causa contra voluntatem Dei, ut est gratia causa simpliciter, sed ex parte ipsius diuina voluntatis teñet, ut in responsione ad primum author dicit, & probat: Quia Spiritus sanctus cauſans charitatem, dignificat quoque receptum plus & minus, prout cauſare intendit charitatem, iuxta Apollini doctrinam allatam in litera. Quod autem supposito diuina voluntate tamquam aequaliter se habente ad infusionem charitatis, ex parte dispositionis proxime seu conatus attendatur, quantum charitatis, manifestum est. Et quia altius est iudicium secundum cauſam similius, quam secundum cauſam ex suppositione, ideo auctor scripto doctior, hoc in loco quantificauit charitatem ex causa simpliciter, qui in primo sententiārum quantificauerat eam ex causa ex suppositione. Nec est rerum, quod rō dicit in creatione noui ordinis rerum, quantitatē creatarum rerum mensurari debere secundum receptiōnē, quāis hoc habeat locum in actione dependētiā a receptiōnē, vel coaptatō totum naturaliter eidem, ut est de anima rōnali respectu, materia, & aliorum naturalium: Charitas siquidem ad novā creaturā ordinem spectat. Et ideo simpliciter loquendo, cum iphus infuso q. dispositio ad eam, in quantum est dispositio ad eam, ad unam & eandem cauſam spectat, quae est causa charitatis simpliciter, quae est diuina voluntas. Et hæc est vera & formalis decisio. Cum aut audieris, aut uideris distinguentes Deū ex una, & dispositiones nostras ex altera parte, cauſas, ut Deo attribuatur id quod solus facit, nobis aut id quod per nos facit, non contedes, sed memento apostolię fēnitiam. Nō alta sapientia, sed humiliū, contentientes.

In responsione ad tertium in eō ē ar. dubiū occurrunt duplex ad hōiem. Primo, q. in angelis charitas fuit secundum conatus, cum apud aut hōrem, angelī fuerint creati in grā, & non fuerūt consequēti charitatem per aliquem conatus, ut in nobis adultis cōtingit.

F Secundō, q. conatus accipientis charitatem est a ipsius in reponsione ad primū dī: Et tū in angelis quantificatur in conditionē eorum naturale hic in lucis Tertio, q. author hic docet, q. charitas em foliū Dei quantificatur: & tū in hac reponsione cōcedit, q. in re-

secundum suā uolūtatem. Vnde de Apost. dicit ad Colossi. Qui dignos nos fecit in partem sortis Sanctorum in lumine.

AD SECUNDVM dicendū, q. forma non excedit materia proportionem, sed sunt eiusdem generis. Similiter etiam gratia, & gloria ad idem genus referuntur: quia gratia nihil est aliud, quam quādā inchoatio gloriæ in nobis: sed charitas, & natura non pertinent ad idem genus: & ideo non est similis ratio.

AD TERTIUM dicendum, quod angelus est intellectus natura, & secundum suā conditionem competet ei, ut totaliter feratur in omne id, in quod fertur, vt in primo habitum est. Et ideo in superioribus angelis suit maior conatus, ad bonum in persecuerantibus, & ad malum in cadentibus. Et ideo superiorum angelorum persistentes facti sunt meliores, & cadentes facti sunt peiores alii: sed homo est nature rationalis, cui competit esse quandoque in potentia, & quandoque in actu: & ideo non oportet, quod feratur totaliter in id, in quod fertur, sed eis, qui habet meliora naturalia, potest ei seminor conatus, & econuenio: & ideo non est simile.

ARTICULUS. IIII.

Vtrum charitas augeri possit.

Art. præcedens.

Sed contra est, quod di- citur Ioann. 3. Spiritus ubi uult spirat. & 1.ad Corinth 12. Hęc omnia operatur unus & idem Spiritus, diuidens singulis prouult: ergo charitas datur non secundum capacitem naturalium, sed secundum voluntatem spiritus sua dona distribuitur. **R**E S P O N S I O N E. Dicendum, quod uniuersitudo rei quantitas dependet a propria causa rei, quia uniuersalior causa effectum maiorem producit. Charitas autem cum superexcedat proportionē naturae humanae, ut * dicitum est, non depender ex aliqua naturali uirtute, sed ex sola gratia Spiritus sancti cam infundens. Et ideo quantitas charitatis non dependet ex conditione naturae, uel ex capacitate naturalis uirtutis, sed solum ex voluntate Spiritus sancti distribuentis sua dona, prouult. Vnde de Apost. dicit ad Ephesi quarto. Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod illa uirtus, secundum quam sua dona Deus dat unicuique, est dispositio, uel preparatio præcedens, sive conatus gratiam accipientis. Sed hanc est dispositio nem, uel conatum præcūnit Spiritus sanctus mouens mentem hominis uel plus, uel minus

AD QUARTUM sic procedi- tur. Videtur quod charitas augeri non possit. Nihil enim augetur, nisi quantum Duplex autem est quantitas, scilicet dimen- sio, & uirtutis, quarum prima charitati non conuicit, cum sit quædam spiritualis perfidio. Vir- tualis autem quantitas attenditur

a Spiritu sancto. Potuisset n. si voluisse. Spiritualiter rationales conatus digni, si carent, est dispositio, sive non proportionales, sed unum longe aliud dignitatis, ut in multis diversis proportionalibus requiretur, sed quia de facto sic inveniuntur. Ad spiritum sanctum, sive cauſam remoram, & dico quod accipiente ab excellentiā sua doctrina, & uite causa, potest quantificari charitas, sive causa charitatis simpliciter, quae est diuina voluntas. Et remota autem causa, seu occasio quantificari, non potest, sive non poterit, ut in multis diversis proportionalibus.

In art. 4. & 5. eiudem 24. q. in materia de intentione fissionis formarum, quia materia valde ambigua est, significat eos proportionaliter. Et sic omni conatu-

* Super quæst. vigesimā quartū articulū quæst. quæst. 4. Ad tertium quod illa uirtus, secundum causam remoram, & dico quod accipiente ab excellentiā sua doctrina, & uite causa, potest quantificari charitas, sive causa charitatis simpliciter, quae est diuina voluntas. Et remota autem causa, seu occasio quantificari, non potest, sive non poterit, ut in multis diversis proportionalibus.

Ad tertium quod illa uirtus, secundum causam remoram, & dico quod accipiente ab excellentiā sua doctrina, & uite causa, potest quantificari charitas, sive causa charitatis simpliciter, quae est diuina voluntas. Et remota autem causa, seu occasio quantificari, non potest, sive non poterit, ut in multis diversis proportionalibus.

nones habent, & mens authoris diversae interpretationi subesse sidentur abque malo termino, ne moralis phis terminos totius exisse videat, modum quo sit intensio, & remissio in formis, tangemus. Dicimus igitur, quod opiniones diversae sunt propter quid quidam putant formam habere latitudinem personis: quidam ue-

ro patet, formam non habere latitudinem non perfectionis. Et hunc quidam dicunt formam in individuali confitentes: sed in esse ipsiis, quo subiectio inest, latitudinem perfectionis habere, & secundum hoc ar-

renditatem & remissione formam & remissione formam: ita quod albedo non tantum est in termino, non recipit augmentum: sed charitas est in termino quasi maxima virtutum existens, & summus amor optimi boni. ergo charitas augeri non potest.

¶ 3 Præterea . Augmentum ,

quæcharitas non crescit: quia minima charitas diligitoria, quæ sunt ex charitate diligenda. ergo charitas non augetur.

¶ 2 Præterea . Id quod est in

termino, non recipit augmentum:

sed charitas est in termino quasi maxima virtutum ex-

sistentia, & summus amor opti-

mum boni. ergo charitas augeri

non potest.

¶ 3 Præterea . Augmentum ,

quæcharitas non crescit: quia mi-

mina charitas diligitoria, quæ sunt ex charitate diligenda. ergo charitas non augetur.

¶ 2 Præterea . Id quod est in

termino, non recipit augmentum:

sed charitas est in termino quasi maxima virtutum ex-

sistentia, & summus amor opti-

mum boni. ergo charitas augeri

non potest.

¶ 3 Præterea . Augmentum ,

quæcharitas non crescit: quia mi-

mina charitas diligitoria, quæ sunt ex charitate diligenda. ergo charitas non augetur.

¶ 2 Præterea . Id quod est in

termino, non recipit augmentum:

sed charitas est in termino quasi maxima virtutum ex-

sistentia, & summus amor opti-

mum boni. ergo charitas augeri

non potest.

¶ 3 Præterea . Augmentum ,

quæcharitas non crescit: quia mi-

mina charitas diligitoria, quæ sunt ex charitate diligenda. ergo charitas non augetur.

¶ 2 Præterea . Id quod est in

termino, non recipit augmentum:

sed charitas est in termino quasi maxima virtutum ex-

sistentia, & summus amor opti-

mum boni. ergo charitas augeri

non potest.

¶ 3 Præterea . Augmentum ,

quæcharitas non crescit: quia mi-

mina charitas diligitoria, quæ sunt ex charitate diligenda. ergo charitas non augetur.

¶ 2 Præterea . Id quod est in

termino, non recipit augmentum:

sed charitas est in termino quasi maxima virtutum ex-

sistentia, & summus amor opti-

mum boni. ergo charitas augeri

non potest.

¶ 3 Præterea . Augmentum ,

quæcharitas non crescit: quia mi-

mina charitas diligitoria, quæ sunt ex charitate diligenda. ergo charitas non augetur.

¶ 2 Præterea . Id quod est in

termino, non recipit augmentum:

sed charitas est in termino quasi maxima virtutum ex-

sistentia, & summus amor opti-

mum boni. ergo charitas augeri

non potest.

¶ 3 Præterea . Augmentum ,

quæcharitas non crescit: quia mi-

mina charitas diligitoria, quæ sunt ex charitate diligenda. ergo charitas non augetur.

¶ 2 Præterea . Id quod est in

termino, non recipit augmentum:

sed charitas est in termino quasi maxima virtutum ex-

sistentia, & summus amor opti-

mum boni. ergo charitas augeri

non potest.

¶ 3 Præterea . Augmentum ,

quæcharitas non crescit: quia mi-

mina charitas diligitoria, quæ sunt ex charitate diligenda. ergo charitas non augetur.

¶ 2 Præterea . Id quod est in

termino, non recipit augmentum:

sed charitas est in termino quasi maxima virtutum ex-

sistentia, & summus amor opti-

mum boni. ergo charitas augeri

non potest.

A inesse suscipibili. Non enim negat author latitudinem in effientia forma, sed negat aliam eff. latitudinem inesse ipsius formæ respectu subiecti, & aliam latitudinem, aut in infinitatem effientia formæ secundum se: quia vult cantem esse rationem de effientia formæ, & de eff., & inesse, quia ipsa est effientialiter res, cui conuenit esse in subiecto.

quidam motus est, ergo quod autetur, mouetur. Quod ergo augeretur effientialiter, mouetur effientia, sed non mouetur effientia liter, nisi quod corrumptitur, vel generatur. ergo charitas non potest augeri effientialiter, nisi forte de nouo generetur, vel corrumperetur, quod est inconveniens.

Sed contra est, quod August. dicit super Ioan. quod charitas incrementur augeri, ut aucta mereat & perfici.

Ex hac namque parte Tra. 5. in

cuilibet formæ valit author conuenire ma-

nere to. 9.

iorem perfectionem intensum. Et proprie in calice corporis articuli dicitur, q. intensio non fit per aduentum nouæ formæ. Hoc enim eff. si forma haberet aliquam quantitatem ex se ipsa, non p. comparatione ad subiectum. Quod si adhuc de hac mente authoris dubitas, lege inferius in terra parie quæst. 7. articulo 12. iuncto 9. & uidelicet latitudinem intensum graduelim in effientia formæ ab omnibz scrupulo. Ex hoc autem, q. iuxta hanc uiam nibil scrupulus occurrit, & omnia consonant, apparet q. hæc so-

lo fita, & ab auctore intenta, uolente in huncmodi mori non esse omnino nouam terminum, sed antiquum modo nouo se ha-

bentem secundum magis, & minus quod significat illas actuales

terminations formæ secundum hunc, vel illum gradum. Cha-

ritas quoque eodem modo intenditur. Deo tamen effectiva, ita

quod non corrumperetur precedens charitas, nec noua aduenit,

sed quæ erat terminata ad tertium, terminatur ad quartum, vel

extremum gradum actualiter. Et si ab importuni, aut Nomini in-

quiratur, quid est illa terminatio que abicitur, quæ est terminus

a quo in intentione? Dicito, quod nihil addit supra rem, pura tan-

tum calorem, nisi actualitatem in tertij gradus. Adhuc enim est ter-

minate, distinguere, & separare. Hec enim desperatur, dum

terminatur idem color ad quartum gradum, & non deprenditur

quantitas ipsa caloris. Natura sequenda uatus, & potentia phi-

losophia hanc aperit. In remissione quoque similes sunt termi-

ni, scilicet actualitates formæ secundum dierlos gradus ut si de calido ut sex, si calidum ut tria, terminus a quo, est acti-

ualitas sexti gradus, & terminus ad quem, actualitas ter-

ti. quæ prius erat in potentia? sed non est simile quod ad de-

perditionem, quia non solum actualitas sexti gradus deperdiuntur,

sed deperdiunt etiam quantitas a sex usque ad tria. Et hæc fatim

inter moralia.

D ¶ In eodem quinto articulo in response ad primum, aduer-

te diligenter, quod ponit auct. author, quod quantitas continuo

intenditur in his, quæ rarefuntur. Hoc enim est fallax, quia auct.

author non est magis quantus, sed maius quantum: sed mens

authoris est, quod in rarefactione quantitas fit maior extensio

non per additionem quam ad quantum, ut contingit in motu ar-

genti, sed per maiorem extensum preecedens quantitas.

Et hæc modus augendi quantitatæ est similis proportionali-

iter modo, quo al. getur quantitas uiribus formarum. Inten-

duntur enim non per additionem aduentum, quantitas quantitatæ

actualis, sed per maiorem extensum perfectionem preecedentis quantitatæ;

ita quod fit in rarefactione quantitas fit maior extensio

absque noua quantitatæ additione: ita in intentione est

q. quasi extensio quantitatæ uiribus preecedentis abs-

que additione.

Et quia quantitas continua infra latitudinem

continuitate communica in hoc cum formæ sufficiens magis & minus, ex ea deinceps namque radice, quæ formæ intenduntur,

& remittuntur, quantitas hoc modo extenditur. & contraria-

ntur, ut in litera dicitur, ideo forte author in Prima Secunda

quæst. 5. articulo primo, quantitas continua, ut sic, species no-

exclusit & sufficiens magis & minus: in ueritate tamen extra

illæ sunt. Vnde in litera non dicuntur, quod quantitas in rarefac-

tione intenditur, sed quod habet proprium augmentum, si-

cum alia formæ accidens, per modum intentionis eius in subie-

cto. In his sequuntur verbis modus augmenti, quo, extenditur in

rarefactione quantitatæ, declaratur, quod est per modum quo for-

ma intenditur in subiecto, quia, self per maiorem extensionem for-

matæ de potentia subiecti, quod in quantitate dimensuæ facit maius

extensum, & in quantitate uiribus facit maius intensive.

Et non significatur per illa uerba, quod quantitas dimensuæ intenditur,

& remittuntur, nisi proportionaliter, exponendo ut declaratum est.

Secunda Secunda S.Thoma.

H ¶ In

QVAEST. XXIII.

ARTIC. V.

In eodem 5. articulo pro reponione ad secundum, & tota hac materia, vide scripta super q. 2. Prima Secunda, ne eadem reperamus. Inde enim & corpus articuli &c. percepies facilis.

Hanc autem propinquitatem facit caritas, quia per ipsam mens Deo unitur: & ideo de ratione caritatis via, est, ut possit augeri. Si enim non possit augeri, iam cessaret via processus. Et ideo Apostoli charitatem, uiam nominat dicens ad Corinthios 2. Adhuc excellentiorem uiam uobis demonstro.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod caritati non conuenit quantitas dimensiva, sed ictum quantitas virtualis, quae non solum attendit secundum numerum obiectorum, ut scilicet plura, uel pauciora diligantur, sed etiam secundum intensiōē actus, ut magis, uel minus aliquid diligatur: & hoc modo virtualis quantitas caritatis augetur.

AD SECUNDUM dicendum, quod caritas est in summo ex parte obiecti, in quantum scilicet eius obiectum est summum bonum. Et ex hoc sequitur, quod ipsa sit excellentiōē aliis uirtutibus: non tamen est caritas in summo quantū ad intensiōē actus.

AD TERTIUM dicendum, quod quidam dixerunt caritatem non augeri secundum suam essentiam, sed solum secundum radicationem in subiecto, uel secundum feruorem: sed hi propriam nocem ignorauerunt. Cum enim accidens sit, eius esse est inesse. Vnde nihil est aliud ipsam secundum essentiam augeri, quam eam magis inesse subiecto, quod est magis eam radicari in subiecto. Similiter etiam ipsa essentialiter est virtus ordinata ad actum: unde idem est ipsam augeri secundum essentiam, & ipsam habere efficaciam ad producendum feruoris dilectionis actum. Augetur ergo essentialiter, non quidem ita quod esse incipiat, uel esse desinat in subiecto, sicut obiectio illa procedit: sed ita quod magis, ac magis in subiecto esse incipiat.

D.3 15.8
1051.

ARTICVLVS V.

Vtrum caritas angeatur per additionem.

1.2. q. 52. ar.
2. & 1. diu. 17
q. 2. ar. 2. &
vir. q. 1. ar. 11
cor. & ad 10
& 12.
lib. 1. tex. 32
10.2.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod caritas angeatur per additionem. Sicut enim est augmentum secundum quantitatem corporalem, ita secundum quantitatem uirtualem: sed augmentum quantitatis corporalis fit per additionem. dicit enim Philosophus * in primo de generatione, quod augmentum est praexistenti magnitudini additum. ergo etiam augmentum caritatis, quod est secundum uirtualem quantitatem, erit per additionem.

¶ 2 Praet. Charitas in anima est quodam spirituale lumen, secundum illud 1. Ioan. 2. Qui diligit fratrem suum, in lumine manet: sed lumen crescit in aere per additionem, sicut in domo lumen crescit alia candela superaccensa. ergo etiam caritas crescit in anima per additionem.

¶ 3 Praet. Augere caritatem, ad Dicū pertinet, sicut & ipsam creare, secundum illud 2. ad Corinth. 9. Augebit incrementa frugum iustitiae uestre: sed Deus primo infundendo caritatem, aliquid facit in anima, quod ibi prius non erat. ergo etiam augendo caritatem, aliquid ibi facit, quod prius non erat. ergo

charitas augetur per additionem.

SED CONTRA est quod caritas est complexus: simplex autem additum simpliciter non quid maius, ut probatur in 3. * Phil. ergo non augetur per additionem.

RESPON. Dicendum, quod omnis additum ad aliquid. Unde in omni additione saltem praeintelligere distinctionem communem additum alterante ipsam additionem, caritas addatur caritati, oportet praeintelligere additionem additum ut distinguantur, non quidem ex necessitate, sed ex facultate, saltem secundum intellectum. Posset omnium tantum quantitatem corporalem augere, sed non quam magnitudinem non prius existente, creatam: quae quamvis prius non fuerit in natura, habet tamen in se, inde cius dilatatio possita a quantitate, cui additur. Si ergo caritas caritati, oportet presupponere, ad minus, secundum distinctionem unius caritatis de aliis. At vero autem informis est duplex. Una quidam speciem: alia autem secundum numerum distinctione quidam secundum speciem in hanc est secundum obiectorum diversitatem, et vero secundum numerum, est secundum numerum libet. Potest ergo contingere, quod habitus per additionem augetur, dum ad quedam obiecta, ad quae prius non pertinet. Et sic augetur scientia Geometria in novo incipit scire aliqua geometricalia, sciebat. Hoc autem non potest dici de circa etiam minima caritas, ut extendit ad omnium sunt ex charitate diligenda. Non ergo cum augmentatione caritatis potest intelligi, per distinctionem secundum speciem caritatis, ad cuius additur. Reclinatur ergo, quod caritas ad charitatem ad charitatem, quod hoc caritas distinctione secundum numerum, quod secundum diversitatem subiectorum: sicut accedit per hoc, quod album additur albo, augmentatione non fiat aliquid magis, albus proposito dici non potest, quia subiectum non est nisi mens rationalis. Vnde tale caritatem fieri non possit, nisi per hoc, quod rationalis alteri adderetur: quod et impossibile est, etiam si esset possibile tale augmentatione diligenter, non autem magis diligenter, ergo, quod nullo modo caritas test per additionem caritatis ad charitatem, quidam ponunt. Sic ergo caritas augetur, hoc, quod subiectum magis, ac magis parvum, est. secundum quod magis reductionem, et magis subditur illi. Hic enim effundit proprius cuiuslibet forma, quae immensissime huic forma totaliter confinit in corpore susceptibili. Et ideo cum magnitudinem caritatis esse ipsum formam, formam est maiorem, et magis inesse susceptibili, non autem alio aduocare. Hoc enim effectu si forma habet quantitatem ex seipso, non per comparisonem subiectum. Si ergo & caritas augetur, per additionem in subiecto, & hoc est ipsam secundum essentiam: non autem per hoc, quod datur caritati.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod caritas habet aliquid, in quantum est quantum in quantum est forma accidentalis. In quantum caritas habet, quod sit distinguibilis secundum numerum: & idco hoc modo, secundum numerum: & idco hoc modo, officiis.

In articulo nota in titulo Novitie, quod charitatem augeri per triplex intelligi potest. Vno modo effectus: & sic non est quod, quia sicut charitas non sit per actus nostrorum, sed a Deo, ita nec angelorum eodem, sed a Deo.

Alio modo interior, & hoc impliciter, uel membra solum: uel

memoria & effectus, hoc est, cum efficiatur augmentum. Et hoc modo, directe intelligitur in q. 5. ¶

Circumstancia quodlibet suo actu agentem. Secundum

autem tamen sensus ex parte questionis omnino non est ut in te-

quibus patet.

In eodem articulo in repositione ad pri-

mus, Durandus ob-

viens occurrat in v. ten-

tendit. q. 8. neq;

gains quodlibet actu

charitatis mereri ali-

quod charitatis aug-

mentum. Et ratio sua

est: quia illi soli di-

gens et accipiens,

qui bene uirum iam

accepit: sed habens

habitum, & remisfe-

re ut illo, non debito-

modo uictor suo

habuit, quia non p-

ortiorum actibus ip-

si habuit, ergo non

quodlibet actu chari-

tatis mererit aug-

mentum charitatis,

sed solum pro illos,

qui excellunt, vel

discrepant ipsum ha-

bitum.

Ad hoc dicitur, quod cum in merito vita eterna claudatur meritorum augmentum, nam charitas visorius, dum sit comprehensoris, ad terminum au-

genter peruenit, mirum est, quomodo ite concedat, quod quo-

libet actu charitatis mererit vitam eternam, & non augmentum charitatis. Nec ualeat responso sua scilicet, quod maius est meritorum augmentum, & uitam eternam, quam uitam eternam: quoniam augmentum uite ordinatur ad augmentum terminum, ac per hoc in merito augmentum in termino, clauditur meritorum omniis augmentum, magis quam econtra: quia terminus augmenti ne-

cessario infert omnia praecedentia, & non econverto, ut patet in deincepsibus a termino. Qui enim meretur episcopatus, mererit facerendum prauium. Vnde ad rationem in oppositum dicatur,

ratio autem est ex quatuor terminis, aut haberet fallamini minorem: quoniam concepia maiore, cum dicitur in minore, quod remisfe-

re uictum, non uitare eo debito modo aut intendit per ly, de-

modo id est bene & sic minor est fallamini, quia uictus habitu

charitatis remisfe-bene eo uitare: quod ex hoc patet, & per illum

actum meretur uitam eternam. Iam enim etiam ipse conces-

sionem quodlibet actu charitatis mererit uitam eternam. Aut intendit

per ly debito modo, idem quod adequate, & sic argumentum

ex quatuor terminis, & nihil concludit, dum in maioru assump-

tu ipius bene uictus accepit, dignus est accipiens: Et in minori non subsumitur. Sed remisfe agens, non adequate uti: acceptis &c.

In repositione ad secundum in eodem articulo, idem Durandus occurrit ibidem, nolens quod habitus acquisitus per quemlibet ac-

dum sequentem angenter quia par ratio est de omnibus, & quia ratio est de intensione formarum in naturalibus & habituum in anima: ita quod sicut unico actu generatur calor, & quilibet

simili calefactione angetur, ita in anima unico actu generatur habitus, licet per modum dispositionis, & quilibet simili actu

angetur.

¶ Ad hoc dicitur, quod ista quæstio directe spectabat ad tertium arti-

cum, in prima tecumdem: sed non occurrit tunc Durandus. Vnde ex-

tempore breuius dicitur, si longe distat natura habitus in generatione

A & intentione, a naturis qualitatibus naturalium, ut patet ex eo, & naturalia non possunt affectatione causari, ut dicitur in secundo Ethic. Si infinitas namque prædicatur lapis sursum, non affuerint affectum, aut diffuerint descendere. Constat autem affuetudinem affectum importare.

Et per hoc patet qua-

ta est differentia inter

generationem natu-

ralium qualitatibus,

& habituum, & si-

mile est de intentioni

bus earundem. Ut

tamen ex sensibili-

bus doctrina fiat, scilicet

quod quia unum

quodque dum pati-

tur, dissimile actio-

nus est, passum autem

est simile, ut dicitur

in 2. de anima: & p-

oterea calidi exi-

entes non sentimus ca-

lidum extrinsecum,

nisi excellat nostrum

esse calidum: ideo in

anima nostra cum po-

tentia ad esse manife-

sum deducenda est

ad actum, oportet in

principio dissimile ef-

fe manufutudinis ra-

tionis, seu actuum.

Cum autem in ali-

quid manufutudinis

deducta est, puta, in

primum gradum, po-

tes per actus similes

præcedentibus, sic

quod non procedunt

a maiori ratione, seu

actuo manufutudinis,

quam unus gradus,

potentia anima

ad esse manufutum

non patitur ab eis,

ut pote & similibus.

Sed cum actus adue-

nit a maiori ratione,

seu actuo manufutudinis, tunc utpote dissimilis, patitur, &

pasta fit similis, dum sit in actu secundi gradus, & sic deinceps.

Et quod diximus de manufutudinis habitu, simile est in aliis.

Et ex hoc patet quanta sit differentia inter actus aliquam habitus

puta, manufutudinis quod a uero intensuum eiusdem. Nam actus remisfe quodammodo ad diminutionem. In quantum enim in exercitu habitum illum, utpote illi similes, licet non perfecte firmant, aut firmum confessant habitum. In quantum vero deficientia a fi-

multitudine perfectionis habitus inclinat ad imperfectiorum

gradum habitus, quod est dilponere ad diminutionem. Similem

ad simile inclinat.

Actus autem adaequati habitui, qui ha-

bet disponit ad augmentum habitus, dum & illum firmant, aut

confessante in fine perfectionis graditur poterit perfecte similes per

fectionem habitus, & anima potentia per hoc propinquior rediutur ad ulteriores perfectionis gradum eiusdem habitus. Actus

autem excedentes perfectionem habitus utrumque actuum principij ip-

suis habitus excessum habentes, agent, seu intendant ipsum

habitum. Tunc enim potentia anima, que dissimilis actu erat

manufutudini in tali gradu, patitur ab illius actu, per actus ab

ille actu prouentibus, secundum quod excedit passuum

ad hunc non plene assimilatur sibi, & sit ei similius.

Ex his autem habet, quomodo sit, ut non sit inter naturalium & habi-

tualium intensiones eadem ratio, & quod actu eliciti habitus ut sic, non augmentum habitus, sed aliqui disponunt ad diminutionem,

& aliqui ad augmentum, & quod non est eadem ratio de

omnibus actibus similibus, ex quibus fieri dicitur habitus.

Et quod illi soli actus similes agent, qui ab actu secundum id,

quo excellit similitudinem passum, ad eum procedunt. Hi in-

quid actu in sic, sunt dissimiles principio augmenti, &

similes in fine eiudem ipsi passo, & illius habitui, & sic simile

simili intenduntur, & augentur. Patet demum ex his sensibus articulis illius in prima secunda, & dictorum in eo. Ad hunc si-

quidem sensum omnia reducenda sunt: quoniam hic est quod qd

est rei huius ut indicut facile potest manifestari. Vnde ex hoc

patet, quare calidum ut quatuor, non intendit, si apponat sibi calefa-

secunda Secunda S. Thomæ. H 2. Cium

Quodam ex quatuor praecite aut minus, quia scilicet nihil patitur nisi disimile: propter quod licet calefactum ut quatuor, sit generatum calidum ut quatuor in subiecto disimili, non tam in generatum, ne augmentum ut calidum in subiecto tam si mili, scilicet calido ut quatuor. Convincentur autem hoc ex eo, quod par ratio est de uno & eodem actio continuato tempore propinquo talis passo, & de alio eiusdem ratione, & virtutis aequalis, appropinquato eidem passo, ut patet. Constat autem quod A calefactum ut quatuor postquam calefacit C patiens ut quatuor, non amplius potest angere, sed solum conferre factum. Si remoto igitur A calefactum, appropinquat ipsi C cretiniensi calore ut quatuor, aliud calefactum, ut quatuor, puta B, non poterit intendere calorem invenientium in C, sed conferre tantum. Et hinc patet solutio rationis Durandi, si contra hac doctrinam affectatur. Patet enim quod non quilibet actus agens nec quilibet actus eiusdem rationis secundum se potens habere effectum posteriorum, intenditque augere effectum inventum, & ratio est ex defectu patientis. Deficit siquidem patientis proportionatum tali actio ad patientem ab eo, quia similius iam posita inter subiectum & actum, est naturale impedimentum, ut hoc patet ab illo, nisi forte conseruat.

Ber. in Ser. 2. de puriss. fine illius id hunc expiavit. Hoc autem Grego. 2. Homil. 2. Ezecl. 1. med.

acquisitarum generatur ex actibus. Ita etiam augmentum charitatis causatur per actum charitatis: sed quilibet actus virtutis operatur ad virtutis generationem, ergo etiam quilibet actus charitatis operatur ad charitatis augmentum.

¶ 3. Praet. Grego. * dicit, quod in via Dei stare, retrocedere est: sed nullus dum mouetur actu charitatis, retrocedit: ergo quicunque mouetur actu charitatis, procedit in via Dei, ergo quilibet actu charitatis charitas augetur.

S 4. D. CONTRA. est, quod effectus non excedit virtutem causae: sed quandoque aliquis actus charitatis cum aliquo tempore, vel re militione committitur, non ergo perdiderit excellentiorem charitatem, sed magis disponit ad minorem.

R E S P O N S. Dicendum, quod augmentum spirituale charitatis quodammodo simile est corporali augmento. Augmentum autem corporale in animalibus, & plantis non est motus continuus, ita scilicet, quod si aliquid tantum augetur in tanto tempore, necesse est quod proportionaliter in qualibet parte illius temporis aliquod augetur, sicut contingit in motu locali: sed per aliquod tempus natura operari disponens ad augmentum, & nihil augens actu, & postmodum producunt in effectu id, ad quod disposuerat augendo ipsum animal, vel plantam in actu. Ita etiam non quilibet actu charitatis charitas augetur, sed quilibet actus charitatis disponit ad charitatis augmentum, in quantum ex uno actu charitatis homo redditur promptior iterum ad agendum secundum charitatem, & habilitate crescente homo prorumpit in actu feruentorem dilectionis, quoque conetur ad charitatis prospectum, & tunc charitas augetur in actu.

¶ 5. Super Questionis vicesimquartae articulum septimum.

Nartic. 7. eiusdem questionis occurrit primo dubium ex Scoto in 3. sententiarum distinctione 13. quæst. i. formante ex tribus illis, ex quibus terminari argumentum formæ in litera dicitur, tres rationes, ut ipse dicit, ad oppositum. Prima ex parte formæ est. Charitas est quædam participatione Dei, ergo secundum aliquem gradum determinatum, partem capi infinita charitas Dei: alioquin posset concidi, quod calor, & qualcumque talis forma posset esse in finita, quia qualibet forma est participatio infiniti. Secunda est ex parte efficiens, quia efficit de nihilo naturam limitatam. Tertia est ex parte capacialis, num quia licet capacitas sit respectu formæ secundum quemcumque sui gradum, non tamen capacitas aliquius finiti sit ad formam infinitam: um quia talum est capacitate augeri per charitatem, quæ forma non dat materia aliqd. prius ad propriam caritatem ipsius materia. ergo non auger capacitate respectu sui. Asumptu probatur, quia posterior causa non dat priori aliquod pertinens ad propriam eius causalitatem. Quod si dicatur, quod charitas in unum gradum auger capacitate non respectu sui, sed alterius,

gradus, Contra. Charitas in quocunque gradum rationis, ergo capacitas eius in quocunque gradum rationis, ergo non potest capacitas aliqui augeri per ritatem recipiā, sed tota preluppionis natura.

Praet. Posse habere gratiam secundum argumentum.

A 6. PRIMVM. ergo dicendum, quod quilibet actus charitatis meretur virtutem aeternam, non quidem statim exhibendam, sed suo tempore. Similiter etiam quilibet actus charitatis meretur charitatis augmentum, non tamen statim augetur, sed quando aliquis conatur ad huiusmodi augmentum.

A 7. SECUNDVM. dicendum, quod in generatione virtutis acquisitæ non quilibet actus compleat generationem virtutis, sed quilibet operatur ad eam ut disponens, & ultimus, qui est perfeccio regens, in virtute omnium precedentium, reducit eam in datum sicut etiam est in multis guttis aquantibus lapidem.

A 8. TERTIUM. dicendum, quod in viis Dei procedit aliquis non sicut dum in actu charitas eius augetur, sed etiam dum disponitur ad eius augmentum.

A 9. QUARTVS. videtur, quod charitas in infinitum non augetur in infinitum. Omnis enim motus est ad aliquem finem & terminum, ut dictum in 2. Mechanica. sed augmentum charitatis est quidam motus: ergo tendit ad aliquem finem & terminum, ergo charitas in infinitum non augetur.

A 10. SEPTIMVM. sic procedit. Videntur, quod charitas non augetur in infinitum. Omnis enim motus est ad aliquem finem & terminum, ut dictum in 2. Mechanica. sed augmentum charitatis est quidam motus: ergo tendit ad aliquem finem & terminum, ergo charitas in infinitum non augetur.

¶ 11. Praet. Nulla forma excedit capacitem sui subiecti: sed capacitas creatura rationalis, que est in subiectum charitatis est finita. ergo charitas in infinitum augetur non potest.

¶ 12. Praet. Omne finitum, per continuum augmentum potest pertinere ad qualitatem alterius finiti.

¶ 13. Praet. Nulla forma excedit capacitem sui subiecti: sed capacitas creatura rationalis, que est in subiectum charitatis est finita. ergo charitas in infinitum augetur non potest.

K in anima Christi summum gradum graviter facilius tenet intencitatem. Constat enim idem esse naturam & gratiam, cum aquiliter augeri credatur. Hanc littera fons. Nam si datur humana charitas, possit ruris augmentum ex intrinseco pomer, cum operari.

¶ 14. Ad horum evidenter facta, quæ littera alia manifestat, & alia in veritate significat. Sumptus numerus videtur, quod charitas secundum hanc docebitur, test ab aliis in infinitum augeri, sicut numerus non est ab aliis supremus numerus, sed potest dari majora non scilicet supremam charitatem, que data positus datur major, & iste fons maior, plus ex prima ratione licet, ex parte formæ, hanc accepit Scoto, accepit Thomistæ, ut nos fecerunt. Sed ita fons fuit, sive fons fuit vera, sive falsa quælibet.

tentam sententiam ex litera non haberur. Et quidem quod con-
clusio lucet hoc non dicat, parer, quia de charitate in statu uite ma-
nifeste loquuntur. Quod autem rationes literæ hoc non dicant, di-
cendum per linguis, parer. Prima quidem ratio ex parte for-
ma, que maxime hoc uideatur dicere, non dicit. Nam in litera

non dicitur, quod
charitas terminum
augmenti non habet,
sed incepit ne-
gotiis, significati-
onibus secundum quā
existens terminus
augmenti negatur a
charitate, ita quod
proposito literæ non
est affirmatio. Letu-
tus joinet in cha-
ritate, nec a genua
ab solvitur termini augmenti in charitate, sed est negatio ter-
mini augmenti in charitate secundum rationem propria speciei.
Lacrimem scilicet. Ipla enim charitas secundum rationem propria
speciei, terminum augmenti non habet. Et est sensus, quod
charitas quantum est ex ratione proprie speciei, non habet ter-
minus augmenti. Et hinc forte causa erroris non ut in pro-
posito distinctione illa de ly, secundum, quando teneat specifica-
tione, & quando reduplicative. Creditum enim est, quod ly,
secundum rationem propria speciei, teneat reduplicative, &
redditionem repugnat. Predicata ad subiectum, in ita
dicta. Charitas secundum rationem propria speciei non
habet terminum augmenti, ac si dictum fuisse. Charitas secun-
dum rationem propria speciei non habet arietionem ab
incommunibili bono, quia charitatis, iniquum charitas est,
repugnat huiusmodi arietio. Non sic autem, sed specificatio
apparet, est, quod charitas secundum rationem propria
speciei non habet terminum augmenti, sicut cum dicitur,
Charitas secundum rationem propria speciei non habet con-
veniens cum fide. Significatur enim non quod charitatis
iniquum charitas, repugnat connexio cum fide, sed quod
charitas, ut habet suam specificam naturam, non conuenient
conexo cum fide, cum quo tamen illa, quod aliunde sit competere
neficitas connexio. Et similiter in proposito significatur,
quod charitas secundum quod habet suam specificam naturam,
non habet terminum sui augmenti: cum hoc tamen sit, quod
secundum aliam rationem habeat terminum sui augmenti.
Et si dare percipias literam, memento quod in perfectionibus
similiter, pars, sapientia, scientia, & aliis huiusmodi, de
eiusdem numero, confat esse charitatem, quia in Deo inuen-
tum formaliter, & in creaturis confutimus distinguere ratio-
nem genericam, seu communem, & rationem differentiali-
adem, seu propriam, & cum loquuntur de ipsi secundum proprias
naturas, intendimus de rationibus propriis, seu differentialibus;
& non per se, quod charitas secundum rationem propria
speciei idem significat, quod charitas secundum rationem
differentiali rationem, quia inter perfectiones simili-
ter computari. Et uidebis, quod quia secundum hanc ra-
tionem participatio infinita sapientia, & nostra scientia participa-
tio infinita scientie, non habet ex hac parte terminum augmenti,
sicut nec sapientia, nec scientia. Et cum hoc perciperis,
reflexus uidebis hunc sensum esse intentum in litera. Videbis au-
tem hoc, si superponeris doctrinam hanc esse veram. Hoc enim
dispositio, scrutare rationem redditum in litera, quare non ha-
bet secundum rationem propria speciei terminum augmenti,
qua fricet est participatio infinita charitatis dicens. By hoc
cum non concludatur, quod repugnat ei terminus augmenti, ut
pater de sapientia, quae secundum rationem propria speciei est
participatio infinita sapientie. Et confutetur ratione, quia
ex esse participacionem formaliter alterius perfectionis infi-
nitae, non requiri necessario repugnat ad habere terminum
simpliter perfectionis infinitae: sed sequitur necessaria-
rio, quod inde non habet, quod habeat terminum sita per-
fectionis infinitae. Et quia hoc est clarum, & consensus, ideo
autem pertinetius non putans uerba sua in alio accipien-
tibus.

Sed refutadie dubium ex duplice capite. Primo, quia iux-
ta hunc sensum, author non concludit charitatem in statu uite
angelic in infinitum. Nam ex hoc sensu non sequitur
charitatem uite non habere terminum, sed non habere termi-
num ex sua ratione specifica. Et hoc etiam non magis est de cha-
ritate in uita, quam in paria, verum. Secundo, quia author dimini-
guens modos, quibus imponitur terminus au-
gmentum formæ, & sic male inutiliter unde relinquitur, quod cha-
ritatis augmento nullus terminus praesupponatur in hac uita, aut ma-
lum primo supponatur est. Nam cum in litera proponun-

A tuttres modi, quibus terminus augmento formæ præfigi potest,
& primus dicitur ex parte formæ, que habet terminatam mensuram
sicut & uel intendit per habere terminatam mensuram hoc, quod est formam quan-
tum est ex parte rationis formalis specifica.

ex alia subtrahitur: quod in pro-
posito non contingit. Non c-
onim necessitatis est, ut secundum
charitatis augmentationem sit minus
quam primum: sed magis pro-
babile est, quod sit æquale, aut
maiis. Cum ergo charitas pat-
riæ sit quiddam finitus, si charitas
sit in infinitu augeri pot, sequi-
tur.

B ta, charitatis, & non ratio cum specificatio respectu latitudinis
talis formæ, ut in expposito. Si secundo modo, nunc author di-
minuit intentionem quia præter hos tres modos intentionis quatuor,
scilicet si ex intrinseco absolute vendicat sibi forma latitudinem
finitam. Secundum hunc autem modum ponitur charitas lati-
tudinis finitus, & datur charitas in finimo &c.

C ¶ Ad primum horum dicitur, quod nullus illarum trium rationum
est ratio totius, sed qualibet partialis: ita quod quilibet concludatur
quod quantum est ex illa parte, charitas uia non habet terminum
per pater de ratione ex parte agentis, & ultima ex parte subiecti:
sed omnes inferunt, quod charitas uia non habet terminum
per locum a sufficien er enumeratis modis, quibus potest augmen-
tari forma terminari.

D ¶ Ad secundum autem, quod difficultus est, dicitur, quod author
cum proponit modos terminandi augmentationem formæ in communi-
tate, sed primo modo comprehendit omnem modum, quo forma ex
intrinseco haber terminantem mensuram: & non limitat sententiæ
sunt ad species modos, an scilicet ex intrinseco co finiti, vel
species: an cum translat ad aliam formam, ut in species med-
iatis pacet in exemplo de pallio: at sine translat ad aliam spe-
cie, in augmentatione speciem extremam, post cuius fines non
congit amplius progrederi, ut in augmentatione gradibus non est ul-
tramerori post summam ingrediri. Et quia sic communiter,
& non limitate proponit primum modum terminandi augmenta-
tum formæ, pacet quod fleuit sub huiusmodi communij subsumere
quodcumque particolare contentum sub illo communij. Et sic
ne diminuuntur facti author in proponendo, nec disserit in subsumendo, sed sicut ex agente proximo, & subiecto disposito, ita ex
proprietate rationis charitatis ostendit charitati via non compre-
hendere terminum augmenti. Nec oportet authorum discus-
tere, an charitas habeat terminum augmenti absolute, quia confit
quod ad charitatem viæ, de qua loquuntur, non spectat terminus
charitatis absolute. Nec hoc tacit, quoniam in responsione
ad primum expresse dicit, quod motus augmenti charitatis
licet non sit ad terminum in uia, est tamen ad terminum in
partia.

E ¶ Ad his autem ad principalia dubia respondendo ad primum ex
Scoto dicitur, quod licet conclusio, quam ex illis rationibus elicita
sit intentione ab author, ac per hoc non oporteat sollicitari de
argumentis suis contra conclusionem, inquit tam contra intentionem
autem illi posuit, folienda sunt. Vnde ad primum rationem
dicitur, quod non est per ratio de calore, & similibus, & de charita-
te, quia charitas est participatio infiniti cum convenientia forma-
tio, calore autem non patet. Non enim in Deo est calor formaliter,
sed bene Deus charitas est formaliter.

F ¶ Ad secundum autem ex parte agentis dicitur, quod litera non
intert ex infinitate agentis infinitatem formæ, que sit, ut arguens
affluit, obiciens ex hoc, quod Deus de nihilo creat potentiam in-
finitam, non tamen formam qualibet creata est infinita. Sed author
ex infinitate agentis proximi charitatis infert, quod quantum
est ex parte agentis non habet terminus augmenti, quod clari est.

G ¶ Ad tertium autem ex parte subiecti, quia tam nehementer impu-
gnatur, dicitur, quod prima obiectio non est contra intentionem
conclusionem: quia non potest author charitatem infinitam in-
finitum ex hac litera. Secunda autem falsa, aut equivoce de ca-
pacitate loqui uideatur. Est enim anima, sicut etiam in materi-
a, potentia remota, & proxima, hoc est, potentia subiecti nuda se-
cundum ipsam, & est ipsam disposita per aliquam supernu-
merarien dispositiōem ad talēm formam, ut patet in naturalibus.
Et licet potentia subiecti secundum ipsam non varietur, aut au-
geatur, aut minatur, nisi subiecti natura varierit: potentia tal-
men eadem secundum dispositiōem variaatur, & fixa, & corrumpe-
tur, & augeatur &c. Et hoc intendit litera dicendo, quod charitas
autem habilitatem subiecti ad ulterius augmentum. Reddit enim
potentiam animæ magis dispositam, ut propinquorem
ulteriori gradui, quam erat prius. Et hoc per se nonum etiam
Secunda Secundus S. Thomæ.

QVAEST. XXIII.

ad sensum. Res enim quanto calidior, tanto dispositior est, & F
propinquor ulterior gradus caloris. Minus enim diffat a decim
modo gradularis, potesta reduta in actum septimi, quam redu
cta in actum quinti, & haec de aliis. Cum igitur dicatur, quod for
ma non darin materia aliquid pertinet ad propriaem causaltatem
matris, ne
gat eam simpliciter: quia
dicitur de dilutione dat
a materia, sive habie
etum propinquius re
spectu eius, ad quod
dilutioni subiectum. Et ad probationem, qua dicuntur, quod po
sterior causa non dar priori, negatur syncretizans, qua de
causa dilutione priorem per suum aduentum, fallit eti
dem.

¶ Ad primam autem obiectiōēm contra reponemus. *Adic tam*, quæ est ex literis sumpta quād hoc, quod tñellat charitati angelis habilitatem respectu vñterioris gradū, dicitur negando, sc̄equam̄ de capacitate proxima: quia hacten⁹ charitas sit in quib⁹ grad⁹ eucl̄dem rationis secundum speciem, non tamē est eidēm perfectionis in iñfra latitudinem illius speciei. Et propterea capacitas proxima est etiam eucl̄dem rationis secundum speciem, & augetur infra latitudinem speciei illius. Et ne fieri apparente in uerbo argumento, ut distinguitur quād capacitas non est unica, sed duplex, sc̄ilicet remora, & proxima: & quād prima est eucl̄dem rationis, & non augetur. Secunda est etiam unius rationis, sed non perfectionis, & augetur, & quād prima & secunda inter se distinguantur non solum ratione specie, sed generice: quia voluntas sit in secundo genere, quād caritatis, & charitas in primo, & sic siude de qua capacitate loquuntur &cetera. Vel, & dotti⁹, concedo consequentiam primam, & negato consequentiam secundam: quia non dicitur sed proprijs loquendis, quād alia capacitas augetur, & aliqua non sit, sed dicimus, quād capacitas in me, quia n̄ est animo decolor naturam suam, licet secundum sepiam in se sit immutabilis, est tamen vt inscepimus ulteriores charitatis mutabilitas per dilutionem, propinquam magis ipsam reddentem talis gradus. Et siim hinc tota & summa præsupponitur secundum id, quod in fece secundum se, & non ut inscepimus ulteriores gradus. Sic enim non nota, nec summa, sed solū fundamen⁹ capacitas præsupponitur: quoniam integratur, & perficietur ex charitate minori, capacitas, seu habilitas ad maiorem. Et per hoc patet clare reponens ad ultimum ex autoritate Augustini.

¹ Ad secundum dubium principale dicitur, quod auctor intendit de augmento charitatis secundum statum viae tantum, & non de augmento charitatis absolute. Et ratio est, quia de augmento charitatis absolute loquendum erat in tractatu de gratia animi Christi, qui sicut verus comprehensit ab initio, & non est ei data gratia ad membrorum. Et licet titulus articuli non auctorem secundum verborum sonum ad charitatem viae, ordinatam tituli ad precedentes & sublequentes aperit, quod de charitate imperfecti status queritur. Postea enim queritur de perfectione &c. Nec propterea nullus appearat tibi qualibet euam de charitate viae, quia hoc singulare declaratum est, quod in infinito est augmentabilis in via. Nec obstat, quod prima ratio te tenet ex parte proprie differentia charitatis, que conuenient ei absolute, sicut nec quod secunda te tenet ex parte agentis proximi infiniti, qui etiam est eius auctor, non solum in via, sed in patria. Non enim est ex extraneis, nec ex communibus procedere a virtute proximi agentis differentia proprie ratione, procedere ad ipsum in aliquo sui statu. Et leito quod processus litera est iste. Prauidens auctor, quod charitas in statu viae est sic forma, in qua non contingit sine motu, eo quod non possit ultra progredi in infinito modo, quibus formis pertransibilis (ut sic loqui licet) imponitur terminus, omnes exclusit, ut sic charitas viae remanetur augmentabilis sine termino. Intuitus fuit primo, quod licet forma media, pura, pallor, sit augmentabilis & pertransibilis, terminus a quo mouit potius ex mentula intuicione proprii rationis, a quo mouit dicit in aliis specimen. Et deduxit hoc non habere locum in charitate: quia ex propria ratione non videntur fibi terminum. Intuitus secundo, quod licet forma, pura, calor alius sit augmentabilis, propter defectum rati agentis non augeretur ut patet iuxta paruum ignem, sed terminus augmento ex quantitate actu imponitur ex infinitate virtutis diuinae, que est proximum agens charitatem, deduxit non imponi sic terminum charitati viae: Intuitus denum, quod licet forma, pura, calor si augmentabilis, & agens posset augere, subiecti tamen, pura, aeris incapacitas terminum ponit augmentatione, ita quod si amplius ageretur ad augendum, corrumperetur subiectum, pura, aer cum suo calore, vaporatur. Ex concordia habiliante subiecti ad augmentationem charitatis in via, de duxit charitatem via non forfici hinc terminum, & sic nullus modo terminanda concluditur in via. Quot autem

modis in partia terminetur, non est praesens negli-
cere. Ad obiecta demum ex aliis locis doctrinae animo
charitati terminus imponi potest, & imponit etiam
charitate anime Iesu Christi. Nec huius opusculum
scilicet quod charitas uix est augmentabilis in meo

ritas vię in infinitum pōt augeri.
Se d' CONTRA est, quid Apo-
dicit ad Phil. 3. Non quidā acce-
sum, dubium occurrit. Quo pāto charitatis auger-
est in infinitum, & tamen sit al terminum in pāto
ad terminum in pāria, signatur illa gradus, & si de
& datam charitatem in hoc viatore fit, non diffidatur
est, quid augementum nō edūm sit in infinitum. Nam
in infinitum excedat omniem terminorum cladem, Ad
bitur post diffusam reponitatem idem.

In eodem articulo in respondēdo, ad terminum dā-
rit, de diversa ratione quantitatibus in via, & in pāto,
enim hīc, quidā forma qualis etiā charta, qui est
ritualis, fit quanta quantitatibus, bus, dubius datur.
Vna figura quātūs etiā nota nobis, feliciter datur.
Nem̄ intuītūam, sicut in casuis quādūcūtur quātūs.
Altera autem non apparet, nec assignatur. Et conatur
ex differētia assignata in litera inter charitatem in
penes canitam, scilicet fidem, & virorem, non tamen
daturā una rationum, in charitate, sed quātūs
Gā, ut perfecta, ut patet in aliis amicis. Et impētus
qui aut perfecta notitia amici non tenet amicū
dūcēt aut rationum, sed diversa perfeccione amici-
nus, & magis perfeccione. Et continuā tem-
tas chartarū in via aut remanet cum quātūs
venit in pāria, aut non. Si remaneat quātūs
nem̄, atq; quāta secundum perfectionem maxima-
tūtis dūcērāt rationum, quid non est magis
remanet, quaratur quare corrumptus, & a qua-
litas, &c.

Ad evideniam huius considerandum est, quidque de intentione formarum per se naturalem, ad dulcedo, & suauitudo: & aliud de intentione suam, ut videtur, audire, intelligere, vel, & etiam habituallium principiorum: angustus liquidi habitus proportionaliter, faciunt aucti. Formam ies unius tantum perfectionis intendunt latitudinem, & formam veri animi, plures habent latitudinem, & actiones, alioquin ex parte subiecti, alienam ex parte in sensu ies. Vt enim perfectiones agere secundum quod magis, ac minus subiectum apparet proportione. Et rursum perfections agere secundum quod magis, ac magis intendit medium illud. Et quod diuerferantur sunt rationes hancctiones, ex hoc pater, quod quantumcumque in maiori approximatione obiecti, non tamen operatur, lecundum perfectionem actionem, & crescat. Ex his autem ad diuinam ascendendo dicuntur habet duplicitatem perfectionis latitudinem, obiecti, sicut secundum maiorem approximationem, alteram ex parte subiecti, lecundum intentionem, seu expeditionem subiecti. Prima pertinet coniunctio in augmento charitatis suis expiacioni, vero consistit in augmento charitatis eius, non pedira a visione aignitacria, & post in finali ipsius totaletate actualiter tenet, quod impossibiliter. Unde quantumcumque aliquis proficit in appropinquo ad Deum magis ac magis in charitate, nonnumquam peruenire potest ad hoc, ut totaliter Deum, sicut nuditens illum, faciat ad faciem. Et propter quamcharitas nra potest ad eum charitatem parere ratione eff perfector illa, sicut linea quantitatem quam equatur superficie.

Sed tunc refutat adhuc dubium. An charitas via propinquitatem ad obiectum, charitate alcutorum verbis gratia. An charitas beate virginis in hoc sensu secundum illam quoniamque charitate angelorum habet ratio dubius: quia siue quantum linea, interea maior secundum longitudinem, quam sit quantitas gradus, aliquam certe superficie, liceat superificie, quari simpliciter quantitat superificie, ita fuisse proposito.

**Ad hoc autem dicitur, quod cuncta
specifica in uia, & in patria, & charitas uia non le-
ritatem patriæ, ut seinen ad arborem, uel fructum que-**

habet quo dammodo ad beatitudinem, sed sicut forma eiusdem species imperfecta ad seipsum perfectam, & quantitas perfectio- nis charitatis penes propinquitatem ad obiectum, sit eidem rationis in via, & in patria: & in quantitatibus eiusdem rationis, confat unam quantitatem infra latitudinem terminatam posse

ab altera excedi, con- sequens est, ut chari- tas via in Beata Vir- gine fuerit quando- que maior secundum illam quantitatem, quam charitas ange- lorum, & quandoque quam charitas ar- changelorum, & sic deinceps: sic tamen ut in ingressu patrie inveniatur secun- dum hanc quantita-

perim, aut iam perfectus sim: sequor autem si quomodo com- prehendam, vbi dicis * glossa.

Nemo fidelium & si multum proferetur, dicat sufficit mihi. Qui enim hoc dicit, de via exit ante finem. ergo semper charitas in via potest magis, ac magis augeri.

RESPON. Dicendum, quod ter- minum hanc continuam

secundum secundam in via excrescerit, vt ad praedestinatum sibi mensu- ram secundum donationem Iesu Christi peruenierit. Numquam tamen fuit in via eius charitas aquilis simpliciter charitati mini- mi in pani, quia charitas patrum est quanta duabus diuerfarum rationum quantitatibus, ad quarum alteram charitas via non po- test pertinere. Vnde simile est de augmento linea respectu su- perficie. Sic enim linea non potest quantumcumque crecere, ad quantum superficie peruenire, potest tamen secundum unam dimensionem excedere certam dimensionem superficie: ita charitas via numquam potest adequare charitatem patrie, potest tamen secundum unam rationem excedere aliquius charitatem in patria existens.

* Ad primum ergo in oppositum dicitur, quod non est fictio, sed ex naturis rerum notitia sumpta, quod forma animalis, ut a- fons & schibus habeant quantitates diuerfarum rationum intensi- vis. Quia enim secundum naturam suam dependet actus anima- li simulacrum a duabus diuerfarum rationum, anima scilicet, & obiecto, non est mirum si habeat perfections diuerfarum ratio- num & ambas intensivas.

¶ Ad confirmationem dicitur, quod aliud est loqui de notitia ami- ci imperfecti, vel perfecta eiusdem rationis, & de notiis diuer- farum rationum, puto usum facialis, & usum per speculum, quod- cumque aliud representari. Sicut amicitia quantumcumque crecere, numquam peruenit ad illam perfectionem, quam ex facia- li conservatione nata est habere, ita est in propposito.

¶ Ad tertium dicitur, quod quantitas charitatis perueniat eadem numero in patria augmentata tunc usque ad terminum. Ratio- nabiliter quippe est, ut si largior non solam alteram per- fectionem totaliter, actualiter faciendo amare, sed etiam quod longe magis faciat amare, quam prius ex parte obiecti, propor- tionaler tamen ad praecedens meritum in via. Vnde adueniente secunda perfectione charitas prima etiam maxime augetur, proportionale tamen ad meritum, ita quod tunc incipi maximus amor. Dum & ex parte obiecti, & fabieci. Nec putes ha- perfections esse duas res ab iniunctu realiter distinctas, sed sicut charitanus identificatur realiter perfeccio gradualis latitudinem secun- dum accidens ad obiectum: ita eidem charitati identificatur rea- liter perfeccio gradualis latitudinem secundum attentionem, seu expeditionem subiecti, sicut uis corporali identificatur rea- lity, & perfeccio, quam ex approximatione obiecti habet, & perfeccio, quam ex attentione anime foritur, & tamen est una complexus qualitas. Diueritas autem rationum est, qua facit di- versas partes rationes unius totius, similes tamen perfections, & communares charitatis. Et quoniam hec uia praeditis facil- citate videatur, ad dubium tamen motum in responsive ad pri- mum fastigare non potest: quoniam si augmentum charitatis in via fit per appropinquationem ad obiectum in infinitum, sicut congit secundum illam quantitatem in via adequare & excede- re certum beatum, ita contingit quantum est ex natura au- genue, adequare summam in Christo charitatem secundum quantitatem: quod est impossibile. Vnde licet in commen- tario super prima secunda questione, art. 67. articulo ultimo, hanc viam inchoauerim, diligentius tamen meditatus, aliter dicen- dum puto.

¶ Ad quinque eidem facto primo, quod charitas duplum ha- bebit, leicit naturalem, & quasi preternaturaliem. Statis naturalis charitatis est, est illo modo, & ea perfectione, qua est in celesti patria. Status autem quodammodo preternatu- ralis est, est sicut est in uita hac, Probandit haec. Et naturalis quedam charitatis in patria, patet ex ipsa nature charitatis, qua est amicitia inter hominem & Deum conseqentes communicationem deformitatis. Constat enim, quod amicorum est conuovere, & condelectari. Quod ideo in hac uia preternaturaliter quodammodo inchoatur, patet ex hoc, quod charitas, uia nominatur ab

Apostolo dicente. Adhuc excellentiorem viam nobis demon- stro. & Quamdiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino, quia per fidem ambulamus. Nec habemus manente cunctam, sed futuram inquirimus. Constat autem quod non solum cives in peregrinatione & uia, sed etiam naturalia, cum mouentur ad

minus augmento alicuius for- ma potest praefigi tripliciter. V- no modo ex ratione ipsius for- me, quae habet terminatam men- suram, ad quam cum peruenient fuit, non potest ultra procedi in forma: sed si ultra processum fuerit, peruenietur ad aliam for- man. Sicut patet in pallore, cuius terminos p continuā alterationē

indivisiibilis, sed latitudinem habet: nam in pate domo mansiones multas habet, oportet utriusque perfectioni latitudinem consonam, quantitatremque spaci- alem conuenire. Et quoniam status via, & patria non unius & eiusdem, sed diuerarum rationum est, idcirco per- fectiones consequentes eos, ut diliguntur ab iniunctem, diuerarum quoque rationum esse oportet. Sicut vniuersaliter videmus, quod proprietates consequentes res diuerarum rationum, ut hic, sunt diuerarum rationum. Scire fecundo, quod difficultas huius rei confitit in assignando, quomodo sunt diuerarum rationum perfectio charitatis in via, & perfe- ctio charitatis in patria. Et quoniam de patria nihil scimus nisi quantum Dominus narravit in scripturis populorum, & principum, qui fuerint in ea, ex his que audiuius, nouimus quod perfectio via habet se ad perfectionem patria, ut perfectio puerilis ad uirilem, dicitur Apostolo ad hoc propofitum. Cum effem parvulus, loquebar ut parvulus &cet. Et rursum quod se habet ut lux diei in statu au- gmenti ad diutinam dicens Salomon Proverbio quarto. Iustorum semper quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem. Habemus siquidem ex his quatuor, Primò diueras rationem perfectionis. Secundò, permanen- tiā triuīque perfectionis simili. Tertiò, augmentum in infinitum secundum perfectionem viae. Quartò, quod quantumcumque augetur, semper est simpliciter minor charitate patria. Diueras in primis perfectionis ratio patet ex hoc, quod licet natura pueri, & uiri, & similius lucis matutina & perfecti dei, una & eadem sit, perfectio tamen natura in pueritia, & in virilitate diuerarum est rationum, ut experientia teste probat. Ap- postolus. Et similis patet de lucis diuero statu. Nam quod per- fectionis prioris statu attestatur, imperfectionis est in in- cedente statu, ut patet. Permanentia autem enauictus his, quae imperfectionis sunt, clare liquet. Nam eadem natura cum eo perfectionis, quod in pueritia acquiuit, permanet in uiro: & eadem lux enauicta admulta imperfectione in die per- fecto inuenitur, ut iuxta Apofololum, charitas numquam excidat: sed cum uenerit quod perfectum est, enauictabitur quod ex parte, id est, imperfectione est. Augmentum in infinitum sane intellectum, ut hic sumitur, hoc est, semper habeat quo crecat, non simpliciter, sed durante via, manifestè quo habetur, si adiuertitur, quod durante pueritia, semper ha- bet homo quo crecat: & similius durante statu matutinali, semper habet lux quo crecat. Hoc enim est hominem in pueritia, & lucem in mane, & charitatem in via, posse crescere in infinito.

¶ Propter quod in litera est differentia inter charitatem, & for- mas medias, puta, pallorem, quatum augmentum non est co- rum motu ad terminum. Declaratum est augmentum charitatis in via in infinitum, ac si diceret, quanto tempore durat via ad patriam, durat & augmentum charitatis: sicut quanto tempore durat manu, durat augmentum lucis. Non sic enim est in formis mediis. Extenditur enim plus via, quam augmentum illius formae, & quemadmodum implicat aliquid in via non posse progreedi (Iam enim est in termino, & similius hominem in pueritia non posse amplius crescere, & lucem mane non posse crescere) ita charitatem in statu via non posse augeri. Iam enim non est in via, sed in termino, sicut nec homo in pueritia, nec lux in mane. Et ex hoc patet quartum, scilicet, quod quantumcumque charitas augetur in via, numquam peruenit ad perfectionem patria, quia alterius sunt rationis & istarum perfections. Sicut puer quantumcumque crecere, numquam stan- te pueritia peruenit ad perfectionem uiri: nec lux matutina stan- te mane ad perfectionem diei perfecti. Sunt enim, ut dictum est, perfections alterius rationis quod ad hoc quidem, Secunda Secundz S. Thomæ. H 4 scilicet

scilicet quod sunt diuersarum rationum assimilatae in littera quantitati linea, & superficie, sed non est extendenda similitudo ista. Non solum autem ex his habeatur, quod charitas vix est simpliciter minor charitate patris, quod etiam ex linea, & superficie exemplo habeatur: sed quod charitas via secundum nullam quantitatem potest ade-

aliquis transit, vel ad albedinem, vel ad nigredinem percuties. Alio modo ex parte agētis, cuius virtus non se extendit ad ulterius augendum formam in subiecto. Tertio ex parte subiecti, quod nō est capax ulterioris perfectionis.

ratio est, quia perfectiones sunt non solam habentes ordinem originis, sicut linea, & superficies sed habentes ordinem viri ad terminum, qui non est in linea, & superficie. Non enim proportionatio linea terminabitur unquam ad superficiem: sed futurum perit virilitatem, & lux mane ad perfectum dicunt, ita argumentum charitatis via ad perfectionem patris terminatur. Propter quod diuinus author in litera in responso ad primatum dicit, quod motus charitatis est ad terminum non hic, sed in patria. Et quia non sat est multis manifestasse, nisi tradix, unde hoc conuenienter de facto charitatis, offendatur, dicendum est, quod in litera ponitur propria radix tam in Prima Secunda, quam hic. Et est differentia inter fidei lumen, & claram diem celestis patrum, cum Deum amicis uidetur facie ad faciem. Ex hac enim essentia differunt fieri rationis cognitione hic, & in patria conqueritur charitas diuina, & rationis accidentaliter, que constitutio diuina rationis statum in charitate, & conquerenter perfectionem, & quantitatem, unde declaratum est.

¶ Quia ergo respondeat argumentum, non est difficile.

¶ His autem discussis, respondere argumentum, non est difficultate. Vnde ad primum dicimus, quid cum charitas sit qualitas secundum naturam suam patre caelestis & secundum quandam inchoationem in sua concepta, ex hoc ipso patet, quod non est factio deus ex natura rei communicata conqueps, quod habens duas quantitates spiritualis intensius diuerfarum rationum accidentaliter, sicut homo habet parientem, & virilatem. Vtique enim habet suam propriam quantitatem perfectionis, & habitus dinem, & statum, & accidentia altera conuenientia homini absolute. Et rursum utique habet quantitatem molis diuerfarum rationum accidentialiter, dum in puro tempore est admissa potentia: In iure autem pure in actu, confiderando virum secundum id quod perfectio est, non prout beneficere potest. Sic enim charitas habet status, latitudines, & quantitates diuerfarum rationum, ut per te dictis.

Ad secundum dicitur ex eadem radice , quod quia charita est amicitia conuallata patris , non vis , nisi inchoatio , id est perfecta , & imperfecta notitia amici diueriarum rationum , variar , quantitatem secundum diuerias rationes , non autem quamcumque differentia secundum perfectam , & minus perfectam notitia . Sic autem esse in proposito patet : & simile uidetur in similibus .

¶ Ad tertium iam dictum est, quod remanet quantitas priorum in succidente, sublatio eo quod erat imperfectionis: sicut in vitro remanet perfectio pueritiae, iuxta doctrinam Apotholos euacuat his quae erant parvuli. Sic autem remanere non debet proprio loquendo, duas quantitates, aut perfectiones diuersarum rationum remanere, sed unam tantum implicite consummatae, reinvenientem alteram secundum id, quod perfectionis non habebat. Et propterea non oportebat querere causas, aut modum corruptionis prima perfectionis & quantitatis, sed imperfectionis admisit, de qua non oportet sollicitari: quia scriptum est. Cum venerit quod perfectum est, evanescabit quod est parte eius.

Ad dubium autem motum in responsive ad primum modo dicendum est, quod cum termino alterius rationis sit, infinitas motus augmentum non simpliciter, sed secundum quantitatem vis Verbi gratia, Cum hoc quod augmentum pueris terminatus ad virilitatem, que est alterius rationis, stat quod augmentum pueris creferat in infinitum simpliciter; quia sic numerum pertinetur ad utilitatem, sed infra latitudinem pueris. Constat enim quod quamdiu quis est puer, puer habet quo creferat, & quando primum crecerere non potest, puer amplius non est. Et similiter cum hoc, quod luc maestitia terminatur ad perfectum diem, stat quod augmentum lucis matutini sit in infinitum, non quod in infinitum simpliciter creferre posat, sed enim numerum ad perfectum diem pertinet, sed quia infra latitudinem lucis matutinae semper habet quo creferat. Si enim amplius creferre non posset, matutina non esset. Hoc ergo modo accipendum est quod charitas in statu vie potest augeri in infinitum. Ly enim, in statu vie, est conditione determinante augmentum infra latitudinem

Finem perfectionis propria statui viatoris. Et propter quod charitatis augmentum eit ad certum contemplationis, scilicet perfectionem partem, ita quod augmentum sit in infinitum, non simpliciter, sed in statu latitudinem perfectionis vix. Semper enim haec

Nullo autem istorum modorum imponitur terminus augmentatione charitatis in statu viae. Ipsa enim charitas secundum rationem propriæ speciei terminum augmentationi non habet. Est enim participatio quædam infinitæ charitatis, quæ est

G augmenti in infinitum infra latitudinem per extensum, & distantiam in infinitum secundum latitudinem per extensum. Et similiter potest dici, quod inter inchoationem chartarum & terminum in patria, est distantia initia simpliciter, quod per motum augmentum tandem per extensum ad diem causa letis patria, sed et infinita secundum latitudinem & distantiam vite, propter quod contingit motus ad extensum scire. Ex hoc igitur quod est hic complectitur finis, & ratio vite rationem infinitas, & ideo & mores inchoantur, & dum hic est motus, semper potest crederetur, & significatur per augmentum in infinitum in itinere. Nec enim Nourrice in declarationibus, & exemplis dare non modum finititudinem: infinitum enim per extensum, quidem via praesentia virga sive parva, sive magna, malis pueritiae, & mane est. Qualibet quoque certe res, sive excelsior, sive imitus cedat finis, proportionata & perfectior diei est.

Hec quis omnino collatis cum doctrina veteris & in articulo sequenti in reflexione ad tantum voluntatem ; quam in speciebus de vienibus , aperte in hac re dispergatis uterum , non pertinetem auctoris : sed putantes apud eundem charitatem hanc geri posse in infinitum : nec a laetare , quod de affectione non simplieretur , sed in statu quoque argumentum in infinitum , & semper celsere possumi videtur cum auctoribus traductum , non usque scilicet cum argumento in infinitum charitatis in corporationaliter augmentum in patri abscisum , quae tria non possit charitas augeri in infinitum . Videtur ibi invicem aduerteri . Nam conatur , quod quaecharitas in via , tanto maior proportioniter erit . Quantum enim minus fatus excusat alium item in via , tanto proportionaliter excusat etiam secundum charitatem . Et propterea fit in infinito charitas in via , ita quod quoconque fando alio in eadem dari facilius potest , uel alter in via , alio in via : & oportet consequenter dico , quod ex eis quaecharitas potest augeri in infinitum , ita quod quoconque potest dari facilius essentialetur . Et concludam hanc quia supponendo , quod quoconque angelus creatus sit superioris creare , & quod charitas de eius citate naturalium , sequitur & quod charitas esse membrabilis in infinitum iuxta augmentum naturalium charitas patre in eiusdem factu membrabilis in infinitum ad augmentum charitatis vix in eiusdem . Quae creare angelus superior , tanto maiorem daturam habet . Et quanto maior efficit charitas usque tanto maioritas patris .

K *Sed hoc dubium cum lus nos tunc non possit
ut etiam ex hoc offendatur soliditas costarum, cetera
quid est, redemissionem de omnibus. Scilicet
Phylicorum, quod quia infiniti non sunt illi
flantur, sed accidentia, ideo condonare afferunt
et latitudinem clauduntur. Verbi gratia. In hoc que
linea infinita, non sequitur quod omnia occurrant
extra ipsam sic: quoniam infinita infra linea inter-
diatur, & simile est in aliis. Et hinc come-
ca, que consequuntur ad augmentum in infinita
linea, & ea que consequuntur ad argumentum in linea
dem infra talen latitudinem. Nam ad alios
solus argumentum in infinita, quoniam interme-
longitudinis, sic quod non est dare lineam in longa-
dari longior. Ad augmentum autem in infinita
fra latitudinem patrum in decenditum ab aliis
non sequitur longitudo intermedium sic quod
cunque debilis longitudo, sed sequitur longi-
tudis sic, quod illa linea numerum erit ita longa, que
longior. Verbi gratia. Sunt due lineae appelle-
dantur.*

& p. duplicitate potest A linea augeri in infinitum. Primum simili-
citer, & sic se jucur, qd excedit omnem finam longitudinem
v. patet. Secundo infra faciunt nem infinitarum partium in quas
potest diuidi linea B. est enim diuisibilis in infinitum, & sic A linea
se jucur augeri in infinitum, quod nunquam erit ita longa,

Spiritus sanctus. Similiter etiam causa agens charitatem est infinita virtus, scilicet Deus. Similiter etiam ex parte subiecti terminus huius augmentatione, prefigi non potest: quia semper charitatem excedit, superexcedebit habilitas ad ulterius augmentationem. ^{VII}

mentum autem secundum quid, non ducat ad quantitatem infinitam: ita si ponamus singulis partibus per singulas augmentationes quoniam respondeat secundum aliquam proportionem, par, decipit diambus alias lineas, pura G, que respondeat ipsi A leuiorū augmentorum in infinitum simpliciter: & F, que respondeat eidem A secundum augmentum in infinitum secundum quid, videbimus, quod quantitas G, est augmentabilis in infinitum simpliciter, & ducatur ad quantitatem infinitam.

Quemadmodum F, quoniam semper in decuplo inveniretur maior quam A, non est tamen augmentabilis in infinitum, nisi secundum quid, nec ducetur ad quantitatem infinitam, sed infra latitudinem quantitatis majoris in decuplo, quam sit B; linea, cuius singule partes in decuplo exceduntur a partibus ipsius F.

Ex his, quae exempli causa, vi dicenda perspicuerit, artilimus, dicendum est, quod charitas, ut prædictum est, non ponatur augmentabilis in infinitum simpliciter, sed in via, hoc est, in natura.

Quoniam autem F, quoniam semper in infinitum terminatur, & terminatur quantum, & infinitum progressum in ea importat. Oportet

tempore viae ad terminum dicere, nisi frustra sit, & dum

via ita semper procedi. Ac per hoc nec sequitur, quod ipsa

quantitas ducatur ad infinitatem charitatis simpliciter: nec

sequitur, quod quantitas charitatis respondens et in patria, ducatur ad infinitatem simpliciter, sed quod vel ducatur ad aliquam proportionem perfectionem, respondendo singulis gradibus

augmentis in via secundum aliquam proportionem, ut in aug-

mento secundum quid linea declaratur et, quoniam charita-

tis augmentum in via non est augmentum simpliciter, sed secun-

dum quid, quia extra statum suum naturalem est sub obscura

cognitione luminis fidei: vel respondeat sic maior maiori, &

quoniam alterius rationis: ita ut non sit proportio secundum aug-

mentum, sed solum conformatio secundum quantitatem inveniatur.

Declaro utramque responsione. Prima responso con-

cedit proportionalem excecum in patria iuxta excessum in via,

vel negat in via, dari augmentum infinitum simpliciter, & pro-

presa etiam negat illum in patria. Nec obstat hinc responsio,

quod similitudo ex argento linea secundum quid, reproba-

tur in propofito, quia charitas non augerat semper per pa-

tes mores. Non obstat, inquam: quia similitudo illa non af-

fert pro ad hoc, quod est augerat per patrem semper minorem,

sed quo ad hoc, quod est semper augerat per aliquum quantum,

non carando, ac primo addito minus sit secundum, & terrium

minus secundo, sed abstrahendo ab hac comparativa, successi-

ve additum penes maius & minus. Linea enim est diuisibili-

lis in tempore diuisibilia abstrahendo ab humis modis compara-

tor patet. Præster hoc autem exemplum mathematicum, est exem-

plum in naturalibus, habens augmenum um in infinitum, non tan-

tem secundum quantitatem infinitam, sed ceram latitudinem,

v. patet, de augmentatione perfectionis humanae in pueritate, etiam

durante pueritate in infinitum, & terminatur tamen ad utilem per-

fectionem. Confitit ergo hoc prima responso in hoc, quod

augmentum charitatis in via, non est augmentum eius quantita-

te simpliciter, sed secundum quid. Scilicet statum per regimendo-

rum fidem, pueritiae, matutinaque hanc.

Et propter singulis partibus, sic loqui licet) charitatis in via, non sequitur augmentum in infi-

nitu, proportione in patria, non sequitur augmentum in infi-

nitu simpliciter, sed secundum quid. Nam enim manifestatum

est, quod stat semper aliqui alicui postea apponi, & nec in i.e. nec

proportionabiliter sibi respondentibus procedit ad quantitatem in-

feriorum simpliciter. Secunda autem responso forte magis pro-

presa est quod scilicet quemadmodum uirilicas hominis est pro-

portionalis pueritiae quod ad hoc, qd quantitas puer perfectior, tanto

perfectior proportionaliter, non tamen est sic proportionalis,

ut singulis augmentationibus pueritiae finis assignabila singula augmentatione

varietas, sic in charitate patria, & via, que se habent apud A-

postolam, ut & puer. Ita quod conceditur, quod quanto per-

fectior quis est in via secundum charitatem, tanto proportionaliter

erit perfectior in patria. Quia tamen diuerfarum rationum sunt

perfectiones istæ charitatis in patria, & in via, quæ sequuntur lumina diue farum rationum ideo non sunt comparabiles secundum proportiones gradus ad gradum, seu pars ad partem. Et hæc reponsa amplectenda videtur, quia perf. Etio patriæ te habet ad perfectionem viae, vt terminus ad motum, vt patet ex in-

ductis. Modò autem quoniam perfectior est motus, perfectior est terminus, non tamen sunt com-

parabiles secundum proportionem graduum motus ad gradus in termino. Unde ex utraque respon-

sione sumatur, Primum, quod augmentum charitatis in via, est augmentum eius secundum quid pro-

ppter predicta, & inde quod non licet ex talis augmentatione in infinitum inferre infinitatem termini alterius rationis, sed excellentiæ respondentem cunctum augmentationem. Sicut augmentationum hominis in pueritate in infinitum infra latitudinem pueritiae: semper enim habet quo crevit in ita pueritiae: & quoniam aliquis perfectior fuerit in pueritate, tanto erit perfectior vir: & quoniam iste perfectior puer illo, tanto perfectior vir illo erit.

Non tamen infinito processu infra latitudinem pueritiae respondet infinitus processus simplicitatis uirilis: sed aut incomparabilitas secundum pro portionem iuxta secundum dicta, aut processus in infinitum secundum quid iuxta primo dicta habebitur.

Ex his autem patet solutio obiectorum, quoniam easdem est ratio de angelorum & hominum, quo ad hoc, charitate. Create enim quoniam superiori angelo, & data charitate secundum naturalia, non nisi chariatis ita augmentationem in infinitum concluditur, quod author probavit. Ex argomento autem charitatis in via in infinitum, quoniam eo sequatur vel infinitus secundum, quid, vel incomparabilitas secundum proportionem, dictum est.

Et si formetur ratio de angelo create beato, quod quoniam dico, potest dari major ergo charitas patriæ in infinitum simpliciter augerat potest. Respondeatur, quod non sequitur nisi processus in infinitum secundum quid in patria sicut si ex utribus angelis fierint beati. Deus enim creando eos, semper beatos in eiusdem rationis gradibus locat, quales essent si media charitate uite ad eos pertinenter. Conflat autem ex dictis, quod quantitas charitatis patriæ, proportionaliter respondens argumento charitatis in via, non est infinitum simpliciter, sicut in numeris. Et forte perfectior charitatis in patria ita est alterius rationis excellenter, quod habet utrumque, sicut, & quod est terminus consummans quicquid perfectoris inventus in charitate triplex, consumans, in quam, iuxta dispositionem perfectibilis quantitas inveniente, & quod est ie-

cundum proportionem respondens argumento charitatis in via. Et propterea utraque responso oportet ut, ut communiceat circa dicta, a doctioribus iudicemus, absque infinitate simpliciter charitatis, quam qui tener, sicut in numeris, non video quare errat, quamvis ab autore declinet, ut patet ex dictis. Quoniam autem humumodi de charitate sive metaphoram dicta, nera videatur, ex propriis tamen oportet intellectum queferere, ne opponatur, qd Theologia iympha ca non est argumentaria. Unde tertius motus dicendi, cui multa in duabus predictis uis tacta deferuntur, occurrit.

¶ Ad eum evidenter oportet primò evitare confusione quæstionum. Sunt siquid m in hacre tres quæstiones. Prima est, An charitas absolute sit augmentabilis, intensu in infinitum.

Secunda est, An charitas uite sit intensu augmentabilis in infinitum. Tertia est, An charitas patriæ sit augmentabilis in infinitum. Inter quas quæstiones ipsa adiunctio diuerfarum statum scilicet uitæ, & patriæ, & abstractio ab utroque ita ostendit differentiam esse. Et prima quidem quæstio in tercia parte, ubi de charitate anime Christi, an sic summa possit dari, dicetur, trahatur, de qua iam dictum est, quod secundum autorem pars negativa est uera. Secunda autem quæstio, que præ manibus habetur, habet partem affirmativam ueram, iam Ecclesia authoritative determinatam in concilio Vienensis a Clemente quinto, ut patet in Clemente. Ad nostrum, de hereticis. Vbi de noua fæcta dicitur tenens, & afferens doctrinam sua sacrileg, & perierfa, infirmi designatos errores. Primo uidelicet, quod homo in uita præfenti tantum, & talis perfectio gradus potest acquirere, quod redde ut penitus impeccabilis, & amplius in gratia proficer non posset. Nam, ut dicitur, si quis semper posse proficer posset aliquis Christo perfectior inueniri haec ibi, et infra. Nos facio approbante Concilio. Etiam ipsam cum premisis erroribus damnamus, & reprobamus. Supposita ergo cum Ecclesia ueritate hac, quod charitas uite est augmentabilis in infinitum, ostendenda tria sunt. Primum, quod est perfectio charitatis uitæ, quæ charitatis patriæ.

Secondo, quod sunt perfectiones diuerfarum rationum.

Tertio,

QVAEST. XXIII.

Tertio, qualis est huiusmodi diversa ratio. Perfectio charitatis via est duplex, altera ex parte subiecti: & altera ex parte obiecti. Nam charitas via augeatur ex parte obiecti, cum Deus mouet voluntatem, ut magis ac magis bonus, ut magis ac magis amicus, ut magis ac magis multicus, hinc beneficio superaddendo illud, & illi alterum, & huiusmodi. Sic enim accedit voluntas ex parte obiecti ad magis amandum ipsum Deum.

Augeatur quoque ex parte subiecti, dum etiam ad equaliter occurrens obiectum, magis iste conatur, magis studet, magis se colligit, & applicat. Ha sunt perfectiones charitatis in via, quae licet sint diversarum rationum inter se, ut superioris monstratum est, identificantur tamen secundum rem simplici charitatis amoris, ut etiam superior patet. In patria quoque charitatis perfectio vtriusque est. Nam ex parte obiecti quantificatur ex ipso Deo in seipso viso, iuxta mensuram non Dei abolute, sed Dei visi: quod est dictum, iuxta mensuram uisionis. Ex parte vero subiecti quantificatur ex hoc, quod totaliter actualiter fertur in amorem Dei, implendo totaliter illud praeceptum. Dileges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota &c. Diversorum autem rationum est perfectionem charitatis uia, & perfectionem charitatis patriæ, ex signo, & ratione monstratur. Ex signo quidem, quia quantumcumque crescat charitas in via ex parte subiecti, nunquam peringere potest, ad perfectionem charitatis in patria ex parte subiecti: quoniam nunquam potest ad hoc perire, ut diligenter actualiter hoc est, ex toto corde, ex tota mente &c. ut patet ex infra dictis ad August. & auctore in discussione huius praecepti. Et similiter quantumcumque crescat charitas via ex parte obiecti, nunquam pertinet ad perfectionem charitatis patriæ ex parte obiecti: quoniam nunquam potest ad hoc perire, ut mouetur ad amandum a Deo viro, sed semper mouetur in hac uita a Deo in speculo creature. Hoc enim quod est quantitatem perfectionalem charitatis in via quantumcumque crescat, non posse perire ad minimum quid quantitas perfectionis propriae charitatis patriæ, ostendit quantitates has esse diversarum rationum. Ratione uero, quia ea quae consequuntur ad actus diversarum rationum ut sic, sunt diversarum rationum: sed perfectio charitatis, in uia, & perfectio charitatis in patria consequuntur ad actus diversarum rationum. ergo sunt diversarum rationum. Minor pater, qui subiectum in via, & in patria diversarum est rationum secundum actus uisus per fidem, & uisum facie ad faciem. Et similiter obiectum in via, & in patria, inquantum est monens, diversarum est rationum secundum actus uisi in speculo, & uisi in seipso, ut patet. Deus enim uisus in speculo, nunc mouet ad amandum, tunc autem, Deus uisus in seipso. Et quoniam diversa ratio tam subiecti, quam obiecti ex differentia inter cognitionem fidei, & uisum apertam oritur (nam differentia ex parte subiecti per fidem & uisum apertam, redundat in diversam rationem obiecti, ut mouens ad amandum: nam inde prouenit, quod Deus nunc mouet in speculo, tunc in seipso) ideo auctor profunde intuitus, diversa rationis quantitatem in charitate uia, & patriæ assignavit in hac litera ex hoc, quod alterius rationis est quantitas charitatis cognitionis fidei, & consequentis uisum apertam. Nostanter autem dixi, obiectum ut mouens, est alterius rationis hic, & in patria: quoniam obiectum charitatis potest dupliciter considerari, scilicet ut terminans amorem, & ut mouens ad amorem. Et quoniam ut terminans fit unius rationis hic, & in patria, scilicet Deus ipse prout in se est, & propterea charitas nunquam excedit, ut mouens tamen est diversarum rationum: quoniam mouere in uisum in speculo, & mouere ut uisum in seipso, constat diversarum est rationum. Qualis autem est haec diversitas rationum, ex diuersis conditionibus sumi potest. Prima est, quod quantitas perfectionis charitatis in via, remanet cum quantitate perfectionis charitatis in patria: quoniam charitas nihil perfectionis perdit ex hoc, quod permanet in patria. Secunda est, quod semper est quedam illius inchoatio, & per illam percipiatur, ac consumatur, ut patet.

¶ Ex his, n'apparet primo, quod non sunt diversarum rationum, sicut cognitio fidei, & visus apertus ad quas consequuntur: quoniam cognitiones ita incompensabiles sunt, & essentialem diversificantur. Perfectiones autem charitatis sic sunt diversarum rationum, & simul permanent, & uno numero simplici charitati identificantur realiter.

¶ Apparet secundum, quod sunt diversarum rationum, si ut includens hoc & aliud, & contento uno tantum. Et ad hoc defer-

Fuit exemplum littere de superficie, & linea. Superficie longitudinem, & addit latitudinem. Linea vero habet est contenta. Et similiiter charitas pars clauditur in nem via, & addit perfectionem patre: charitas in perfectione uia est contenta.

Habent quantitatem eiusdem rationis, non autem in his, que habent diversam rationem quātitatis: sicut linea quātūm cunctū: crescat, nō attingit quantitatem superficie. Non est autem eadem rō quantitatis charitatis via, quae sequitur cognitionem fidei, & charitatis patre, quae sequitur visualem apertam. Vnde non sequitur rō.

Duo erimus, & quidlibet ipsum sicut est. Nam auctor apostoli semper aliquid praeternaturaliter habet, & ad naturam, & ipsius peregrinationis. Et qua quicquid imperfecti ternaturali statu haberet, deponens, & ad naturam, non inde statu perduta erit, in patria id est diversa fectionis charitatis in uia, & in patria, ad apostoli exemplo perfectionis puerilis, & perfectionis uirilis parvulus &c. Sicut n. puerita tendit ad uiriliter illa abiecta nō perfectio acquitata in pueris, non est perire ad statu puerina: sic charitas in diversa ratione charitatis patriæ, & ea porterior abiecta non perire habuit, sed admittit imperfectione, perire possit.

¶ His autem declaratis, superciliter responderebit.

¶ Ad obiectiones secundum allatas in principiis responsione ad tertium, de diversa ratione communione uiae, & in patria, iam patet responsio.

¶ Ad primum quidem, quod non est actionis, sed ad actum animalium habere perfectio diversarum rationum.

¶ Ad confirmationem tam patet, quod ex diversarum uisionibus, consequitur diversa rationes perfectio diversarum ex parte subiecti, quam obiecti.

¶ Ad alteram confirmationem potest dici duplicitate inconvenient remanere quantam perfectios diversarum, sicut etiam superficies est quam dimensiones rationum. Secundum & melius, qd remanet quantitas patrum tantum. Perfectio uero ne remanet potentia, sicut trigonum dicunt esse potentiam in se. Anima: & sicut in uirilate remanet perfectio pueri, sicut in uro diversa perfectio in actu, scilicet in ueritate & uisus, & que aduent in uirilitate uniuersi adiuventur, & que aduent in patria, quam perfectio patriæ claudit in diversitate, ut perfectio ab ipsa perfezione patre, & non sicut in actu.

¶ Ad dubium uero motum in responsive ad primam, iam patet respicio, quia mons augmentum in minimum alterius rationis in patria: & ideo dicitur, qd remanet in infinito in potentia secundum alterius rationis, quoniam prima initia attendit secundum elongationem patriæ a statu uia. Infinitus autem secundum dictum progressum infra statum uia. Ratio autem progressus ad terminum eiusdem rationis &c.

¶ Ad aliud uero dubium, Quo cum augmento in infinito charitate ne posse augeri in infinito in patria, qd remanet non est euidenti rationis quantitas charitatis patriæ. Et hoc, qd sit incommentabiles haec quantitates rationis patriæ non responderet secundum aliquam conceptum charitatis uiae: sicut nec quantitas superficies est conceptum quantitatibus lineis.

¶ Et cum hoc sit, qd responderet secundum qualiter charitatis uiae, ut terminus, ut uiriliter pueri. Quod est esse commenfurablem huiusmodi terminum augmentum, quia sunt diversarum rationum. Et natus fit, & augmentatus in uia, est augmentum charitatis finis quod progressum remanet in statu patre naturali, habente imperfectionis admittitum. Nam hinc augmentum in infinitum, conuenit charitati, secundum qualiter perfectam, & praeternaturaliter ipsius causam, qd responderet cognitionem fidei. Et hoc tam habet ex responsione ad tertium, ubi dicit qd perfectio non est simpliciter, & iō semper haberet quod crederet. Sed hoc est simpliciter, relinquunt qd perfectio secundum quod est perfectio. Et quia augmentation est ad perfectionem em quod est incrementum uiae, non nisi augmentationem em quod est

Vtrum charitas in hac vita possit esse perfecta.

AD OCTAVVM sic proceditur. Vñ, q̄ charitas in hac vita nō possit esse perfecta; maxime enim hac perfectio in Apostolis fuit dicta non sequendo dictam viā, scilicet, quod charitas, nec aboles, nec in patim, et augmentabilis in infinitum fecit, sed in eis non fuit. Dicit enim Apostolus ad Phil. 3. Non quōd iam comprehendenter, aut perse-
ctus sum, ergo charitas in hac vita B
perfecta esse non potest.

Vtrum charitas in hac vita possit esse perfecta.

AD NONVM sic proceditur. Vñ, q̄ inconveniens distinguantur tres gradus charitatis, scilicet charitas incipiens, proficiens, & perfecta. Inter principium enim charitatis, & eius ultimam perfecti-
onem sunt multi gradus medij. non ergo unum so-
lum medium debuit poni.

T2 Præt. Statim cum charitas incipit esse, incipit etiam proficiere. nō ergo debet distingui charitas proficiens a charitate incipiente.

T3 Præt. Quātum cunq; aliquis habeat in hoc mun-
do charitatem perfectam, potest etiam cius charitas augeri, vt * dictum est; sed charitatē augeri est ipsam proficiere. ergo charitas perfecta non debet distingui a charitate proficiente. Inconvenienter ergo prædi-
ci tres gradus charitatis assignantur.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit super primā Can. Ioan. Charitas cum fuerit nata, nutritur, quod pertinet ad incipientes: cūm fuerit nutrita, robora-
tur, quod pertinet ad proficiētes: cūm fuerit robo-
rata, perficietur, quod pertinet ad perfectos. ergo est triplex gradus charitatis.

RESPONDEO. Dicendum, quod spirituale aug-
mentum charitatis considerari potest, quantum ad ali-
quid, simile corporali hominis augmento. Quod qui-
dem quāmuis in plurimas partes distingui posse, habet tamē alias determinatas distinctiones secundum determinatas actiones, vel studia, ad quae homo perducitur per augmentum. Sicut infantilis etas dicitur antequām habeat usum rationis: postea autem distinguitur alius status hominis, quando iam incipit loqui, & ratione vivi: iterum tertius status eius est pubertas, cūm iam incipit posse generare, & sic deinde quoq; perueniat ad perfectum: ita etiam & diversi gradus charitatis distinguntur secundum diuersa studia, ad quae homo perducitur per charita-
tis augmentum. Nam primo quidem incumbit ho-
mini studium principale ad recedendum a peccato,
& resistendum concupiscentiis eius, quæ in contra-
rium charitatis mouent. Et hoc pertinet ad incipientes, in quib; charitas est nutrienda, vel fouēda, ne cor rumpatur. Secundum autem studium succedit, ut ho-
mo principaliter intendat ad hoc, q̄ in bono proficiat. Et hoc studium pertinet ad proficiētes, qui ad hoc principaliter intendunt, ut in eis charitas per aug-
mentum roboretur. Tertium autem studium est, ut ho-
mo ad hoc principaliter intendat, vt Deo inharet,
& eo fruatur: & hoc pertinet ad perfectos, qui cupiunt dissolvi & esse cum Christo. Sicut et uideamus in mo-
tu corporali, q̄ primum est recessus a termino, secun-
dū autem est appropinquatio ad alium terminum,
tertium est quietis in termino.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ omnis illa deter-
minata distinctione, quæ potest accipi in augmentatione cha-
ritatis

A se perfectionem patriæ. Vnde * glos ibidem dicit, q̄ perfectus erat viator, sed nondum ipsius itineris per-
fectione perirent.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ hoc dicitur propter peccata uenialia, quæ non contrariantur habitui cha-
ritatis, sed ait: & ita non repugnant perfectioni
uia, sed perfectioni patriæ.

AD TERTIVM dicendum, quod perfectio via non
est perfectio simpliciter, & ideo semper habet quod
crescat.

Vtrum charitas in hac vita possit esse perfecta.

*Vtrum convenienter distinguantur tres gradus charitatis in-
cipiens, proficiens, & perfecta.*

AD NONVM sic proceditur. Vñ, q̄ inconveniens
distinguantur tres gradus charitatis, scilicet charitas incipiens, proficiens, & perfecta. Inter principium enim charitatis, & eius ultimam perfecti-
onem sunt multi gradus medij. non ergo unum so-
lum medium debuit poni.

T2 Præt. Statim cum charitas incipit esse, incipit etiam proficiere. nō ergo debet distingui charitas proficiens a charitate incipiente.

T3 Præt. Quātum cunq; aliquis habeat in hoc mun-
do charitatem perfectam, potest etiam cius charitas augeri, vt * dictum est; sed charitatē augeri est ipsam proficiere. ergo charitas perfecta non debet distingui a charitate proficiente. Inconvenienter ergo prædi-
ci tres gradus charitatis assignantur.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit super primā Can. Ioan. Charitas cum fuerit nata, nutritur, quod pertinet ad incipientes: cūm fuerit nutrita, robora-
tur, quod pertinet ad proficiētes: cūm fuerit robo-
rata, perficietur, quod pertinet ad perfectos. ergo est triplex gradus charitatis.

RESPONDEO. Dicendum, quod spirituale aug-
mentum charitatis considerari potest, quantum ad ali-
quid, simile corporali hominis augmento. Quod qui-
dem quāmuis in plurimas partes distingui posse, habet tamē alias determinatas distinctiones secundum determinatas actiones, vel studia, ad quae homo perducitur per augmentum. Sicut infantilis etas dicitur antequām habeat usum rationis: postea autem distinguitur alius status hominis, quando iam incipit loqui, & ratione vivi: iterum tertius status eius est pubertas, cūm iam incipit posse generare, & sic deinde quoq; perueniat ad perfectum: ita etiam & diversi gradus charitatis distinguntur secundum diuersa studia, ad quae homo perducitur per charita-
tis augmentum. Nam primo quidem incumbit ho-
mini studium principale ad recedendum a peccato,
& resistendum concupiscentiis eius, quæ in contra-
rium charitatis mouent. Et hoc pertinet ad incipientes, in quib; charitas est nutrienda, vel fouēda, ne cor rumpatur. Secundum autem studium succedit, ut ho-
mo principaliter intendat ad hoc, q̄ in bono proficiat. Et hoc studium pertinet ad proficiētes, qui ad hoc principaliter intendunt, ut in eis charitas per aug-
mentum roboretur. Tertium autem studium est, ut ho-
mo ad hoc principaliter intendat, vt Deo inharet,
& eo fruatur: & hoc pertinet ad perfectos, qui cupiunt dissolvi & esse cum Christo. Sicut et uideamus in mo-
tu corporali, q̄ primum est recessus a termino, secun-
dū autem est appropinquatio ad alium terminum,
tertium est quietis in termino.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ omnis illa deter-
minata distinctione, quæ potest accipi in augmentatione cha-
ritatis

Glos. ord.
ibidem ex
Augst.

10. quis sit
30. 24. 1. 11
4. mos

Infr. q. 183,
arti. 4. Et q.
184. 2. 2. 1.
1. 2. 2. 2. 1.
2. diff. 29. ar.
8. q. 1. Et
opu. 6. c. 2.
Et Pial. 24.

Art. 7. huius
quaest.

Tract. 5. de-
clinando ad
h. to. 9.

QVAEST. XXIIII.

¶ Super Questionis vigesimquarte Articulum decimum.

In articulo 10. omisis 8. & 9. dubium occurrit: quomodo peccatum mortale effectum tollit charitatem, cum charitas a solo Deo sit effectiva, & ab eodem solo effectiva conseretur. Cetero quoque dicuntur, quod peccatum mortale corruptit charitatem demeritorie. Author autem in litera dicit, quod dubius modis scilicet effectiva, & demeritorie.

¶ Ad hoc dubium dicuntur, quod charitas finitum dubio corruptum a quilibet peccato mortali, & non solum demeritorie. Modus autem est in artiendo compositionem ex anima & charitate ex parte subiecti, efficiendo in eodem dispositionem contrariam charitatis.

¶ Ad cuius evidenter facio, quod quemadmodum in naturalibus anima rationalis a solo Deo sit in corpore: & tamen quia compositionem ex anima rationali & corpore ex parte subiecti, subiacet agere naturali, pura, ignis, cum ignis agendo in corpus humanum efficit tantum calorem, ut contrarietur passioni animae in corpore: ignis effectus dicitur expellere animam a corpore: & si in ipsa expulsione anima defineretur esse, ignis non solum diceretur esse, tamen expellere animam a corpore, sed corrumpere ipsam proportionaliter, et in proportionito: quia licet a solo Deo sit charitas in anima effectiva, a voluntate tamen humana dependet effectiva peccatum mortale inducendum in animam propriam: contraria in seipso charitatis in anima illa, ac per hoc peccatum tollit, effectiva expellit charitatem ab anima. Et quia charitas est forma, qua in iuri expulsione ab anima definita esse, ideo non solum effectiva expellit ab anima charitatem, sed corruptum ipsam charitatem.

¶ Ad primam ergo obiectiōnē in oppositione, dicitur, quod plus requiratur ad confirmationem, quam ad destructionem, & bonus consurgit ex causa integra, malum autem ex particularibz de factibus: ideo non est mirum, si charitas requirat Deum ex sua gratia agentem, nec ad eius actionem ponendam sufficiant opera nostra, & ad faciendum Deum non conferuentem hanc charitatem, in hoc sufficiunt opera nostra. Negatur, hoc ex infinita utilitate conservandi procedit sed ex natura rei conservanda in hoc. Oportet nam sicut fieri, ita & conservari in subiecto disposito: ac per hoc sicut non possiderit nec confidetur in subiecto contrario de ipso. Et propter ea res, quae conservanda erat ab actore contrario dispositiōnē in subiecto, corruptum effectiva dicuntur.

¶ Ad obiectiōnē autem ex dicto communī dico, quod videor experiri dictum Arifl. in 2. Metaphysica, quantum vim habet coniunctio. Ex dictis animalia confituntur, quod peccans mortaliter, vel se, non ictum demeretur perdere charitatem: sed si ei ex extristum meritis demeritus, ex ipsa contrariaitate ad charitatem expellit charitatem ab anima, ac per hoc corruptum ipsam effectiva. Et tamen quia aliud multos vox ignorante videtur intulisse, negare videtur id, quod si diligenter persicerent, docent similibus, quia in effectiva expellente animam rationalem a corpore, & in effectiva apponente obitaculum inter aerem, & corporis illuminans eundem.

In cod. ar. 10. dubium occurrit circa illud, Quantitas charitatis, quam habet in comparatione ad obiectum proprium minus no-

F potest sicut nec augeri, ut supra dictum est. Vnde hoc contrarii supradictis, quod charitas augeri potest esse. Ad hoc dicitur, quod author hoc loquutus est de quantitate, non de qualitate, quod habet charitas per comparationem ad obiectum proprium, et est diligibile. Hanc enim quantitatem in predictis

sunt diminuiti. Contraria nata sunt fieri circa idem: sed augmentationis, & diminutionis sunt contraria, cum ergo charitas augatur, ut dictum est supra, videetur tam quod pos sit diminutum.

G

¶

2.

Præt.

August.

10.

Confess.

ad Deum

loquens

dicit.

Minus

te

amat,

qui

fecum

aliquid

amat

Et

in

liber

tate

et

in

quoniam dicens, hēt habebit, qd̄ Deus amabit, qd̄ ip̄e: ita nū illud eft dicere, amab̄ hoc habet pp Deum qd̄ habere habūm, quo pp Deum hoc amabit.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ quantitas charitatis, quam hēt in comparatione ad obicitum, p̄priū, mihi nō p̄t sicut nec augeri, vt supra dictum est. Sed cum augeatur fīm quātitatem, quam hēt per comparationem ad subiectū, hic op̄t pot̄ considerare, utrū ex hac parte diminui possit. Si aut̄ diminuat, oportet qd̄ vel diminuitur per aliquem actum, vel per solā cestatiōnē ab actu. Per cestationē quidē ab actu diminuuntur virtutes ex actib, acquisita, & quandoq; etiā corrūptū, ut supra * dictū est.

Vnde de amicitia Phil. dicit in 8, ¶ Ethic. qd̄ multas amicitias inappellatio loſtū: nō appellare animūcum, vel nō colloqui ei. Sed hoc iō est, qd̄ cōfervatio vniuersitatis, rei dependet ex sua cā. Causa aut̄ virtutis acquisitae est actus humānus: vnde celsantib. humanis actibus virtus acquisita diminuitur, & tandem totaliter corrumpitur. Sed hoc in charitate locum non hēt: quia charitas nō cauſatur ab humanis actib, sed solum a Deo, vt supra * dictum est. Vñ relinquit, & tēt cōfante actu, qd̄ hoc nec diminuitur nec corrumpitur, si defecit peccatum in ipsa cestatione. Relinquit ergo qd̄ diminutio charitatis non posſit cauſari, nisi uel a Deo, vel ab aliquo peccato.

A Deo quidē nō cātūr alius defectus, in nobis, n̄i per modū pœnae, s̄m qd̄ subtrahit gratia in pœna peccati. Vñ nececi cōpetit di minuere charitatem, n̄i ḡ modū pœnae: pœna aut̄ debetur peccato. Vñ relinquitur, qd̄ si charitas diminuitur, qd̄ causa diminutio eius sit peccatum vel effectus, uel meritorie. Neutro autem modo peccatum mortale diminuit charitatem, sed totaliter corrumpit ipsam, & effectus, quia omne peccatum mortale contraria charitati, vt infra * dicet; & ēt meritorie, quia peccando mortaliter aliquid cōtra charitatem agit, dignū est, ut Deus ei subtrahat charitatem. Similiter ēt nec per peccatum veniale charitas diminuit p̄t neq; meritorie. Effectus quidem, n̄o quia ad ipsam charitatem nō attingit. Charitas n̄ est circa finem ultimum: veniale aut̄ peccatum est quodam inordinatum circa ea quae sunt ad finem. Non autem diminuitur amor finis ex hoc, qd̄ quis inordinatum aīquā cōmittit circa ea, quae sunt ad finem: sicut aliq̄ cōtingit, quod alii infirmi, muli amantes sanitatem, inordinatum tū se h̄nt circa diez observationem. Sicut ēt in speculatius scientis fallax opinions circa ea, que deducuntur ex principiis, non diminuunt certitudinem principiorum. Similiter ēt veniale peccatum non meretur diminutionē charitatis. Cum n̄ aliquis delinquit in minori,

illud Can. 8. Lampades eius, charitatis, lampades ignis atq; flaminum: sed ignis quādiu manet, semper ascendit ergo charitas quādiu manet, ascendere p̄t, sed descendere ī diminui non potest.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ quantitas charitatis, quam hēt in comparatione ad obicitum, p̄priū, mihi nō p̄t sicut nec augeri, vt supra dictum est. Sed cum augeatur fīm quātitatem, quam hēt per comparationem ad subiectū, hic op̄t considerare, utrū ex hac parte diminui possit. Si aut̄ diminuat,

oportet qd̄ vel diminuitur per aliquem actum, vel per solā cestatiōnē ab actu. Per cestationē quidē ab actu diminuuntur virtutes ex actib, acquisita, & quandoq; etiā corrūptū, ut supra * dictū est.

Vnde de amicitia Phil. dicit in 8, ¶ Ethic. qd̄ multas amicitias inappellatio loſtū: nō appellare animūcum, vel nō colloqui ei. Sed hoc iō est, qd̄ cōfervatio vniuersitatis, rei dependet ex sua cā. Causa aut̄ virtutis acquisitae est actus humānus: vnde celsantib. humanis actibus virtus acquisita diminuitur, & tandem totaliter corrumpitur.

Sed hoc in charitate locum non hēt: quia charitas nō cauſatur ab humanis actib, sed solum a Deo, vt supra * dictum est. Vñ relinquit, & tēt cōfante actu, qd̄ hoc nec diminuitur nec corrumpitur, si defecit peccatum in ipsa cestatione. Relinquit ergo qd̄ diminutio charitatis non posſit cauſari, nisi uel a Deo, vel ab aliquo peccato.

A Deo quidē nō cātūr alius defectus, in nobis, n̄i per modū pœnae, s̄m qd̄ subtrahit gratia in pœna peccati. Vñ nececi cōpetit di minuere charitatem, n̄i ḡ modū pœnae: pœna aut̄ debetur peccato. Vñ relinquitur, qd̄ si charitas diminuitur, qd̄ causa diminutio eius sit peccatum vel effectus, uel meritorie. Neutro autem modo peccatum mortale diminuit charitatem, sed totaliter corrumpit ipsam, & effectus, quia omne peccatum mortale contraria charitati, vt infra * dicet; & ēt meritorie, quia peccando mortaliter aliquid cōtra charitatem agit, dignū est, ut Deus ei subtrahat charitatem. Similiter ēt nec per peccatum veniale charitas diminuit p̄t neq; meritorie. Effectus quidem, n̄o quia ad ipsam charitatem nō attingit. Charitas n̄ est circa finem ultimum: veniale aut̄ peccatum est quodam inordinatum circa ea quae sunt ad finem. Non autem diminuitur amor finis ex hoc, qd̄ quis inordinatum aīquā cōmittit circa ea, quae sunt ad finem: sicut aliq̄ cōtingit, quod alii infirmi, muli amantes sanitatem, inordinatum tū se h̄nt circa diez observationem. Sicut ēt in speculatius scientis fallax opinions circa ea, que deducuntur ex principiis, non diminuunt certitudinem principiorum. Similiter ēt veniale peccatum non meretur diminutionē charitatis. Cum n̄ aliquis delinquit in minori,

illud Can. 8. Lampades eius, charitatis, lampades ignis atq; flaminum: sed ignis quādiu manet, semper ascendit ergo charitas quādiu manet, ascendere p̄t, sed descendere ī diminui non potest.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in nobis habitat, ut ex supra * dictis patet. Tripliceret ergo

ARTICULUS XI.

Vtrum Charitas semel habita posſit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas semel habita non posſit amitti. Si n̄ amittit, non amittitur nisi propter peccatum: fed ille qui habet charitatem, non potest peccare. dicitur. n. i. loā. 3. Omnis n̄ qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quia semel ip̄s in eo manet: & nō p̄t peccare, qm ex Deo natus est. Charitatem autem non habēt, n̄i filii Dei. Ipsa n̄ est quā distinguit inter filios regnū, & filios p̄ditionis, ut Aug. * dicit in 15. de Trin. ergo ille qui habet charitatem, non potest can amittere.

¶ 2 Præt. Aug. dicit in 8. de Trin. qd̄ dilectio si non est vera, dilectio dicenda non est: sed sicut ip̄s ēt dicit in epist. ad Iulianum comitum, Charitas quae deficebit p̄t, numquā uera fuit, ergo neq; charitas fuit. Si ergo charitas semel habetur, numquā amittitur.

¶ 3 Præt. Greg. dicit in homil. P̄tecoles, quod a mori Dei magna operatur, si est: si desinit operari,

charitas non est: sed nullus magna operando amittit charitatem. ergo si charitas inuit, amittit non potest.

¶ 4 Præt. Liberum arbitrium non inclinatur ad peccatum, n̄i per aliquod motuum ad peccandum: fed charitas excludit omnia motua ad peccandum, & amorem sui, & cupiditatem, & quicquid aliud humanum est ergo charitas amittit non potest.

S E D C O N T R A . est, qd̄ dicitur Apoc. 2. Habeo ad uerum te pauca, quod primam charitatē reliquisti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in nobis habitat, ut ex supra * dictis patet. Tripliceret ergo

ARTICULUS XII.

Vtrum Charitas in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

R E S P O N S U M . Dicendū, qd̄ per charitatē Spiritus sanctus in ordinata ueritate possit amitti.

A D V N D E C I M U M . sic pedicitur. Vñ quod charitas in ordinata ueritate possit amitti.

ergo possumus considerare charitatem. Vno modo ex parte Spiritus sancti mouentis animam ad diligendū Deum: & ex hac parte charitas impeccabilitatem hēt ex virtute Spiritus sancti, qui infallibiliter operatur quācumq; voluerit. Vñ ī impossibile est hēc duo simul esse vera, q; Spiritus sanctus velit aliquem mouere ad alio charitatis, & q; ipse charitatē amittat pecando. Nam domini perseverantia computat inter beneficia Dei quib; certissime liberant, quicunq; liberantur, vt * Aug. dicit in lib. de Prædestin. Sanctorum. A hō modo potest cōsiderari charitas īm̄ pro priā rationem: & sic charitas non pōt aliquid, nisi id quod pertinet ad charitatis rōnem. Vñ charitas nūlo modo potest peccare, sicut nec calor potest infrigidare: & sic ēt iniustiā nō potest bonum facere, ut Aug. dicit * in lib. de serm. Dñi in mōte: Tertio modo, potest considerari charitas ex parte subiecti, qd est vertible ī arbitrii libertatem. Potest autē attendi comparatio charitatis ad hoc subiectū & īm̄ unicuralem rōnem, qua comparat forma ad materiā, & secundum speciem rōnem, qua comparat habitus ad potentiam. Est autē de rōne formā, q; sit in subiecto amissibilitē, q; non replet totam potentialitatem materiā, sicut patet in formis generabilium, & corruptibilium: q; materia horum sic recipit vnam formam, q; remanet in ea potentia ad aliam formā, qua si nō repleta tota materia potentialitate per vnam formam. Et ideo vna forma pōt amittit per acceptiōē alterius. Sed forma corporis celestis, quia replet totā materia potentialitatem, ita q; non remanet in ea potentia ad aliam formam, in amissibilitē inest. Si ergo charitas patria, quia replet totam potentialitatem rationalis mentis, inquantum s. omnis actualis motus eius fertur in Dñi, in amissibilitē habetur. Charitas autē vīa nō sic replet potentialitatem sūi subiecti, quia non semper actu fertur in Deum: vñ quando actu in Deum nō fertur, potest aliquid occurrere, per quod charitas amittatur. Habitui vīro proprium est, vt inclinet potentiam ad agendum, quod cōuenit habitui, inquantum ī faciliā quid videri bonum, quod ei cōuenit, malum autē quod ei repugnat. Sic ut n. gustus dijudicat lāpores īm̄ suā dispositionē: ita mēns hominī dijudicat de aliquo faciendo secundum suam habitualē dispositionē. Vñ & Philo. * dicit in 3. Erhi. q; qualis vnuquisque est, talis finis viderit et. Ibi ergo charitas in amissibilitē habetur, vbi id quod contineat charitas, non potest videri nisi bonum, s. in patria, vbi Deus uidetur per essentiam, quae est ipsa essentia bonitatis, & ideo charitas patrie amittit non potest. Charitas autem vie, in cuius statu non viderit ipsā essentia Dei, bonitatis esse essentia, potest amitti.

Ad PRIMUM ergo dicendum, quod authoritas ī laloquitur secundum potestatem Spiritus sancti, cuius conseruatione ī peccato immunes redduntur, quos ipse mouet, quantum ipse voluerit.

Ad SECUNDUM dicendum, quod charitas quē deficiere potest, ex ipsa ratione charitatis uera: charitas nō est. Hoc enim est, si hoc in suo amore haberet, quod ad tempus amaret, & postea amare desineret, quod non est uera dilectionis. Sed si charitas amittatur ex inabilitate subiecti cōtra propositum charitatis, quod in suo actu includitur, hoc non repugnat ueritati charitatis.

Ad TERTIUM dicendum, q; amor Dei semper magna operatur ī proposito, quod pertinet ad rationem, nō tamen semper magna operatur ī actu, propter conditionem subiecti.

Ad QUARTUM dicendum, q; charitas secundum

rationem sui actus excludit omnē motiuū ad peccandum, sed qnque contingit q; charitas actu non agit, & tunc pōt interuenire aliqd motiuū ad peccandum, cui si cōsentiantur, charitas anittitur.

ARTICULUS XII.

Vñ Charitas amittatur per vnum actum peccati mortali.

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

¶

na, ut cognoscant te verum Deum, & quem misisti Iesum Christum: nullus autem potest esse simul dignus vita eterna, & morte eterna ergo impossibile est quod aliquis habeat charitatem cum peccato mortali. Tollitur ergo charitas per unum auctum peccati mortalis.

R E S P O N S U M. Dicendum, quod unum contrarium per aliud contrarium superueniens tollit. Quilibet autem peccatum mortalis contrariatur charitati secundum propriam rationem, quae confitit in hoc, quod Deus diligit superiora, & quod homo totaliter illi se subiicit, omnino sua referendo in ipsum. Est ergo de rōne charitatis ut sic diligat Deum, quod in omnibus uellet se ei subiicere, & praeceptorum eius regulam in omnibus sequi.

Quicquid nam non contraria praeceptis eius, manifeste contrariatur charitati: unde de se habet, quod charitate excludere possit. Et si quidem charitas est habitus acquisitus ex virtute subiecti dependens, non oportet quod statim per unum actum contrarium tolleretur. Auctus autem non directe contrariatur habitui, sed auctui: continuatio autem habitus in subiecto non requirit continuatatem auctus. Vnde ex superuenienti contrario actu non statim habitus acquiuitur excluditur. Sed charitas, cum sit habitus in infusis, dependet ex actione Dei insuffensis, qui sic se habet in infusione, & conferuacione charitatis. Sicut Sol in illuminatione aeris, ut dictum est. Et iō sicut lumen statim cessaret esse in aere per hoc, quod aliquis obseculum ponetur illuminatio. In Solis: ita et charitas statim deficit esse in aia per hoc, quod aliquis obseculum ponitur in fluencia charitatis a Deo in aiam. Manifestum est autem, quod per quodlibet mortale peccatum, quod diuinis praeceptis contraria tur, ponit predictam infusionem obseculum: quia ex hoc ipso, quod homo eligendo perficit peccatum diuinam amicitiam, quod requirit ut Dei voluntate sequamus, consequens est, ut statim per unum actu peccati mortalis habitus charitatis perduratur. Vnde & Augustinus dicit 8. super Genesim literam, quod homo Deo sibi presentem illuminet, absente autem continuo tenebratur, a quo non loquitur, sed uoluntatis auersione discedit.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod nebulus Origenis per uno modo sic intelligi, quod homo, qui est in statu perfecto, non subito procedit in actu peccati mortalis, sed ad hoc disponitur per aliquā negligientiam precedentem. Vnde & peccata uenialia dicitur esse difposita ad mortale, sicut si pra dictum est: sed tamen per unum actu peccati mortalis, si eum commiserit, decidit charitate amissa. Sed quia ipse subdit: Si aliquis brevis lapsus acciderit, & cito resipiscat, non penitus reuertetur. Potest aliter dici, quod ipse intelligit eum penitus euacuari, & decidere, qui sic decidit, ut ex malitia peccat: quod non statim in iuro perfedita a principio contingit.

A D S E C U N D U M dicendum, quod charitatem amittitur du pliciter. Vnde non directe per actualem contemptum: & hoc modo Petrus charitatem non amisit. Alio modo indirecte, quando committitur aliquod contrarium charitatis, per aliquam passionem concupiscentiae, vel timoris. Et hoc modo Petrus contra charitatem factus, charitatem amisit, sed eam cito recuperauit.

A D T E R T U M patet responsio ex dictis.

A D Q U A R T U M dicendum, quod non qualibet inordinatio affectionis, que est circa ea, quae sunt ad finem, i.e. circabona creata, constituit peccatum mortale: sed solum quando est talis inordinatio, quae repugnat diuinae uoluntati. Et haec inordinatio directe contrariatur charitati, ut dictum est.

A D Q U I N T U M dicendum, quod charitas importat uniuersitatem ad Deum, non aut fides, neque spes. Omnes autem peccatum confitit in auersione a Deo, ut su-

A prae dictum est. Et ideo omne peccatum mortale contrariatur charitati. Non autem peccatum mortale contrariatur fidei, vel specie: sed quaedam determinata peccata, per quam habitus fidei, vel specie tollitur: sicut & per omne peccatum mortale habitus charitatis tollitur. Unde de patre, quod charitas non potest remanere informis, cum sit ultima forma uirtutum, ex hoc quod respicit Deum in ratione finis ultimi, ut dictum est.

q.23. art.8.

QVAESTIO XXV.

De obiecto charitatis, in duodecim articulos diuisa.

Super questionis vi-
ge: maquinas Arti-
culum primum, se-
condum, & tertium.

B D EINDE considerandum est de obiecto charitatis. Circa quod duo consistunt: deranda occurrit. Primo quidem de his, quae sunt ex charitate diligenter. Secundo, de ordine diligendorum.

C IRCA PRIMUM queruntur duodecim.

T PRIMO, Vtrum solus Deus sit ex charitate diligendus, uel etiam proximus.

T SECUNDО, Vtrum charitas sit ex charitate diligenda.

T TERTIO, Vtrum creature irrationales sint ex charitate diligendae.

T QUARTO, Vtrum aliquis possit ex charitate seipsum diligere.

T QUINTO, Vtrum corpus proprium.

T SEXTO, Vtrum peccatores sint ex charitate diligendi.

T SEPTIMO, Vtrum peccatores scipios diligant.

T OCTAVO, Vtrum inimici sint ex charitate diligendi.

T NONO, Vtrum sint eis signa amicitiae exhibenda.

T DECIMO, Vtrum angeli sint ex charitate diligendi.

T UNDECIMO, Vtrum demones.

D UODECIMO, De enumeratione diligendorum ex charitate.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum dilectio charitatis sit in Deo, an se extendat etiam ad proximum.

E AD PRIMUM sic proceditur.

A Videntur, quod dilectio charitatis sit in Deo, & non se extendat ad proximum. Sicut n. Deo debemus amorem, ita & timorem, secundum illud Deum. 10. Et nunc Israel, quid dominus Deus tuus perita te, nisi ut timeas, & diligas eum? sed alius est timor, quo timetur homo, quod dicitur: timor humanus: & alii timor, quo timet Deus, qui est uel seruus, uel filialis, ut ex supra dictis patet. Ergo etiam alius est amor charitatis, quo diliguntur Deus: & alius est amor quo diliguntur proximus.

T 2 Praeterea philosophus dicit in 8. Ethic. quod amari est honorari: sed alius est honor, qui debet Deo, qui est ho-

q.4.188.art.
2.c.2. Et ve-
ri q.1.art.4.

q.19.art.5.

Li.8.c.8.cir.

charitatem, ut in 1. & princi-
p.2.art.1. dicitur. Re-

liqua autem sunt ami-

co